

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU15

Mänskliga rättigheter

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att skapa enighet inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation. Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

I betänkandet finns 20 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.....	8
Yttrandefrihet m.m.	15
Religions- och övertygelsefrihet.....	20
Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	24
Terrorlistning av Islamiska revolutionsgardet m.m.	27
Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter m.m.	29
Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m.	32
Reservationer	35
1. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (SD).....	35
2. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (V)	36
3. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (C)	37
4. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (MP)	39
5. Yttrandefrihet i Ryssland, punkt 2 (V, MP).....	40
6. Yttrandefrihet och politiska fångar i Turkiet, punkt 3 (S, V, C, MP) ...	41
7. Yttrandefrihet och politiska fångar i Ryssland, punkt 4 (S, C, MP)	41
8. Stöd och skydd för MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister, punkt 5 (MP)	42
9. Evakuering av journalister och andra s.k. röstbärare, punkt 6 (MP).....	43
10. Religions- och övertygelsefrihet, punkt 7 (SD)	43
11. Religions- och övertygelsefrihet, punkt 7 (C, MP).....	44
12. Religions- och övertygelsefrihet, punkt 7 (V)	45
13. Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, punkt 8 (V).....	45
14. Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, punkt 8 (C).....	46
15. Den iranska regimen och dess våld mot de fredliga protesterna , punkt 10 (S, V, C, MP).....	47
16. Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter, punkt 11 (V)	48
17. Situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor, icke-binära, trans- och intersexpersoner samt hbtqi-organisationers handlingsfrihet, punkt 12 (V, MP).....	49
18. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m., punkt 13 (SD).....	49
19. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m., punkt 13 (V)	50
20. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m., punkt 13 (MP)	51
Särskilt yttrande.....	52
Mänskliga rättigheter (SD).....	52
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	53
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	53

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	63
---	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 32 och 34,

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 5, 7, 14 och 21–23,

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7, 15 och 58,

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 11,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2, 3 och 7,

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5 och 10–12 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

2. **Yttrandefrihet i Ryssland**

Riksdagen avslår motion

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6, 8 och 9.

Reservation 5 (V, MP)

3. **Yttrandefrihet och politiska fångar i Turkiet**

Riksdagen avslår motion

2022/23:162 av Lawen Redar m.fl. (S).

Reservation 6 (S, V, C, MP)

4. **Yttrandefrihet och politiska fångar i Ryssland**

Riksdagen avslår motion

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 8.

Reservation 7 (S, C, MP)

5. **Stöd och skydd för MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorättsaktivister**

Riksdagen avslår motion

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 14.

Reservation 8 (MP)

6. **Evakuering av journalister och andra s.k. röstbärare**

Riksdagen avslår motion

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 16.

Reservation 9 (MP)

7. Religions- och övertygelsefrihet

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkandena 1–10,
12 och 13 samt

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 9.

Reservation 10 (SD)

Reservation 11 (C, MP)

Reservation 12 (V)

8. Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 4–6,

2022/23:1766 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och 7–10
samt

2022/23:1879 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7 och 8.

Reservation 13 (V)

Reservation 14 (C)

9. Terrorlistning av Islamiska revolutionsgardet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att skapa enighet inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 22 och

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8.

10. Den iranska regimen och dess våld mot de fredliga protesterna

Riksdagen avslår motion

2022/23:1965 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Reservation 15 (S, V, C, MP)

11. Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:53 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4 och
5 samt

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 3 och 4.

Reservation 16 (V)

12. Situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor, icke-binära, trans- och intersexpersoner samt hbtqi-organisationers handlingsfrihet

Riksdagen avslår motion

2022/23:53 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 20 och 22.

Reservation 17 (V, MP)

13. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (V)

Reservation 20 (MP)

14. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 27 april 2023

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Margareta Cederfelt (M), Tomas Eneroth (S), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Katarina Tolgfors (M), Azra Muranovic (S), Rasmus Giertz (SD) och Martin Melin (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet tematiska motioner om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer från allmänna motionstiden 2022/23. Mänskliga rättigheter och demokrati tas genomgående upp till diskussion under utskottets inkommande och utgående besök och resor. När det gäller inkommande besök under pågående riksmöte kan nämnas att utskottet den 11 oktober 2022 informerades av Titon Mitra, UNDP:s chef i Myanmar om den politiska och socioekonomiska situationen i landet samt Sveriges stöd till UNDP respektive Myanmar. Den 27 oktober 2022 informerades utskottet av Sven Koopmans, EU:s särskilda sändebud för fredsprocessen i Mellanöstern, om vad EU och Sverige kan göra för att stödja fredsprocessen samt den aktuella situationen i Israel och Palestina, inklusive ökande bosättningar. Den 15 november 2022 informerades utskottet av Pernille Fenger, chef för UNFPA:s nordiska kontor i Köpenhamn, om bl.a. kvinnors och flickors rättigheter i Irak och förebyggande av könsbaserat våld i konflikter. Vidare informerade utrikesministern, vid ett utskottssammanträde den 17 november 2022, om den pågående situationen och protesterna i Iran. Den 15 december 2022 informerades utskottet av ICRC:s operationella chef, Martin Schüepp, om den humanitära situationen i världen och vad Röda Korset gemensamt med Sverige kan göra för att bistå de människor som drabbas. UNHCR:s representant i Ukraina, Karolina Lindholm Billing, informerade utskottet den 9 februari 2023 om situationen i landet efter attacker mot dess el- och vattenförsörjning, verksamheten i ockuperade områden och den humanitära responsplanen. Samma dag tog utskottet emot en delegation av ukrainska civilsamhällesaktörer, som även tidigare besökt utskottet, för att få information om den aktuella situationen i landet till följd av Rysslands anfallskrig. Den 16 mars 2023 överlade utskottet med utrikesministern om en terrorklassning av Islamiska revolutionsgardet.

Utskottets överväganden

Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) önskar Vänsterpartiet att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för demokrati och rättsstatens principer i Ryssland (yrkande 1). I partimotionen argumenterar Vänsterpartiet (yrkande 5) vidare för att regeringen i högre grad bör inkludera värnandet av fackliga rättigheter och arbetstagares rättigheter i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland. I samma motion yrkande 7 ställer sig Vänsterpartiet bakom förslaget att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att stärka förenings- och mötesfriheten samt civilsamhällets förutsättningar i Ryssland. Vidare lyfter Vänsterpartiet i yrkande 14 fram förslaget om att Sverige ska verka för att de krigsförbrytelser som har begåtts under kriget i Syrien ska utredas av Internationella brottmålsdomstolen (ICC), eller en annan lämplig rättskipningsprocess, oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen. Vänsterpartiet anser också i yrkande 21 att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att handlingsfriheten för rysk opposition och fria medier värnas såväl inom landet som i exil och tillkännager detta för regeringen. Partiet anser också i yrkande 22 att den svenska regeringen i varje form av kontakt med sin ryska motsvarighet ska ta upp landets demokratiska brister, folkrättsbrott och kränkningar av mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet vill att riksdagen tar beslut om ett tillkännagivande om att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN konsekvent ska försvara människorättsförsvarens rättigheter att söka och få finansiering enligt internationella konventioner (yrkande 23).

Centerpartiet betonar i partimotion 2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 7 vikten av stöd till ryska prodemokratiska aktörer. Centerpartiet lyfter också fram behovet av fortsatt stöd till demokratirörelsen i Hongkong (yrkande 15). Vidare anser Centerpartiet att Sverige i FN ska driva att FN under kommande år behöver intensifiera dialogen om och följa upp arbetet

med upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter så som definierat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna (yrkande 58).

I partimotion 2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) betonar Miljöpartiet Sveriges demokratiska röst i världen (yrkande 32). Miljöpartiet anser också att FN:s arbete med demokrati och mänskliga rättigheter behöver stärkas (yrkande 34).

I kommittémotion 2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) begär Sverigedemokraterna ett tillkännagivande om att regeringen i ett internationellt sammanhang bör intensifiera sina insatser och verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade som en följd av konflikterna i Syrien och Irak (yrkande 11).

I kommittémotion 2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) anser Sverigedemokraterna att fler stater måste leva upp till FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter (yrkande 2). Sverigedemokraterna lyfter också fram bevarandet av tyngden i begreppet mänskliga fri- och rättigheter (yrkande 3). Vidare anser partiet att barns rättigheter i högre grad bör uppmärksammas (yrkande 7).

I kommittémotion 2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 5 anför Sverigedemokraterna att möjligheten att bistå fredliga iranska demonstranter bör ses över. I samma motion yrkande 10 ställer sig partiet bakom ett förslag om att verka för att det tillsätts en oberoende utredning för att utreda men även dokumentera de många brott mot mänskliga rättigheter och tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling som den islamistiska regimen i Iran har gjort sig skyldig till. Sverigedemokraterna anser också i yrkande 11 att ansvariga för den iranska regimen brott mot mänskligheten ska ställas inför rätta vid lämpliga internationella eller nationella domstolar. Det framförs av Sverigedemokraterna ett krav om att stödja bevarandet av identiteten för Nineveslättens invånare (yrkande 12).

Miljöpartiet betonar i kommittémotion 2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23 att Sverige ska gå före i frågan om ett globalt bindande regelverk för företags ansvar för miljö och mänskliga rättigheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis i likhet med tidigare betänkanden (senast i bet. 2021/22:UU7) framhålla att demokrati är det styrelseskick som ger människor störst möjlighet att påverka samhället och sina egna liv och som skapar bäst förutsättningar att värna och stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Demokratiska samhällen är också en förutsättning för en ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbar utveckling.

Utskottet ser positivt på att det i ordförandekapsprogrammet betonas att EU grundas på demokratiska värden, vilket banar väg för sammanhållning, individuella friheter, icke-diskriminering, ökad ekonomisk produktion och globalt inflytande. Enligt ordförandekapsprogrammet är upprätthållandet av rättsstatsprincipen och de grundläggande rättigheterna därför ett väsentligt

inslag i Sveriges rådsordförandeskap. Vidare välkomnar utskottet att det i ordförandeskapsprogrammet konstateras att unionen behöver främja sin institutionella integritet och sina strategiska intressen, upprätthålla den regelbaserade världsordningen och värna grundläggande värderingar, folkrätt, demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer i EU:s närområde och globalt. I ordförandeskapsprogrammet betonas därtill att EU:s röst blir allt viktigare i en tid av global demokratisk tillbakagång. Utskottet noterar att Sverige under ordförandeskapet verkar för mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet samt fred och säkerhet. Utskottet delar uppfattningen att demokrati, rättsstatens principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter är viktiga delar av EU:s samarbete med partnerländer, bl.a. för att bidra till långsiktig säkerhet och utveckling.

Utskottet framhåller så som i betänkande 2021/22:UU7 att ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle, som ges utrymme att verka självständigt, är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Utskottet understryker vidare att människorättsförsvare är centrala för upprätthållandet av ett sådant livskraftigt civilsamhälle, och därmed för ett demokratiskt politiskt system, och ser med oro på att många stater försvårar människorättsförsvarens arbete. Det är av vikt att uppmärksamma och fortsätta att stödja enskilda människorättsförsvare.

När det gäller Ryssland konstateras i UD:s rapport Ryssland – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, som publicerades den 16 december 2020, att ingen reell maktindelning råder i Ryssland. Enligt rapporten går det inte heller att tala om verkligt demokratiska institutioner. Den politiska makten är koncentrerad till den federala verkställande makten, främst presidenten och dennes administration. Den lagstiftande och dömande makten saknar oberoende och utnyttjas av den verkställande makten. I rapporten konstateras bl.a. att verkligt oppositionella partier och politiker motarbetas systematiskt och är inte representerade i statsduman. Därtill har antalet våldsamma överfall, rättsliga åtgärder och smutskastningskampanjer i statliga medier mot oppositionella ökat.

När det gäller rättsstatens principer i Ryssland konstateras i den ovannämnda rapporten att Ryssland inte kan anses vara en fungerande rättsstat. Enligt författningen är statsorganen underordnade lagen och domstolarna oberoende, men dessa principer åtföljs selektivt och åsidosätts ofta i politiskt känsliga fall och ibland till följd av korruption inom rättsväsendet. I rapporten anförs att maktmissbruk, ineffektivitet, godtycklig rättstillämpning och korruption är vanliga problem inom stora delar av den ryska statsförvaltningen. Vidare konstateras i rapporten att den ryska författningen garanterar domstolarnas oberoende, men rättsväsendet är såväl politiserat som korrupt och används även för att bestraffa oppositionella och människorättsförsvare. En övergripande slutsats för rapporten är att respekten för de mänskliga rättigheterna i Ryssland fortsätter att försämrans.

I regeringens skrivelse 2022/23:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2022 konstateras bl.a. att Europa lämnade en lång period av fred och

stabilitet bakom sig i och med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022. I skrivelsen noteras att EU har agerat genom att fördöma Rysslands aggression och ta flera beslut om åtgärder till stöd för Ukraina. Under 2022 togs beslut om nio långtgående sanktionspaket mot Ryssland som delvis också riktades mot Belarus med anledning av dess stöd till den ryska krigsinsatsen.

Utskottet ser positivt på att det av den ovannämnda skrivelsen framgår att EU under 2022 har bidragit aktivt till åtgärder för att säkerställa att ansvar utkrävs för övergrepp och kränkningar av de mänskliga rättigheterna och kränkningar av internationell humanitär rätt till följd av Rysslands aggression mot Ukraina. Bland annat har EU medverkat till att detta tas upp i FN:s råd för mänskliga rättigheter och FN:s generalförsamlings tredje utskott för mänskliga rättigheter.

Vidare konstaterar regeringen i utrikesdeklarationen i februari 2023 att Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina visar på ett gränslöst förakt för folkrätten och den europeiska säkerhetsordningen, och för FN-stadgans mest grundläggande regler. Utskottet delar regeringens uppfattning att en av de viktigaste uppgifterna för Sverige som ordförande i EU är att upprätthålla enigheten bland EU:s medlemsstater, fortsätta att ge stöd till Ukraina och införa ytterligare sanktioner mot Ryssland och mot Belarus.

Regeringens ståndpunkt när det gäller situationen för mänskliga rättigheter i Ryssland framkommer även i interpellation 2022/23:1. Under debatten anförde utrikesministern att Sverige kommer att fortsätta att regelmässigt ta upp kränkningar av och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna i internationella forum såsom FN:s råd för mänskliga rättigheter, FN:s generalförsamling och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Utskottet välkomnar att regeringen fortsätter att arbeta aktivt med denna fråga i olika multilaterala sammanhang.

Vidare konstaterar utskottet att det av Europeiska unionens råds slutsatser om EU:s prioriteringar i FN:s forum för mänskliga rättigheter 2023, som godkändes den 20 februari 2023, framgår att EU särskilt kommer att fortsätta att i starkast möjliga ordalag fördöma Rysslands oprovocerade och omotiverade anfallskrig mot Ukraina och framföra sin röst mot alla kränkningar av internationell människorättslagstiftning och internationell humanitär rätt som härrör från Rysslands militära aggression. Utskottet konstaterar därtill att Internationella brottmålsdomstolen (ICC) i mars 2023 utfärdade en arresteringsorder mot Rysslands president Vladimir Putin.

När det gäller demokratiörelsen i Hongkong, vilken uppmärksammas i motion 2022/23:849 yrkande 15, konstaterar utskottet att Hongkong har en speciell ställning som särskild administrativ region inom Folkrepubliken Kina enligt den överenskommelse som slöts i samband med Storbritanniens återlämnande av den forna kronkolonin till Kina 1997. I UD:s rapport Hongkong – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2021, som publicerades den 22 juni 2022, noteras att en ny nationell säkerhetslag för Hongkong infördes 2020 och att omfattande förändringar i Hongkongs

valsystem genomfördes 2021. Enligt rapporten har dessa två förändringar haft särskilt genomgripande effekter på situationen för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Hongkong. En successiv urholkning av principen ett land, två system har skett och Hongkong går alltmer mot ett auktoritärt styre. I rapporten noteras att utvecklingen har väckt kritik från bl.a. Sverige. Även EU och FN har framfört kritik mot utvecklingen. Vidare konstateras i de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023 att EU kommer att uppmana den kinesiska regeringen och Hongkongs myndigheter att återupprätta full respekt för rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna.

I regeringens skrivelse 2022/23:115 konstateras även att EU:s breda engagemang för Iraks demokratiska och ekonomiska utveckling har fortsatt, men till viss del försvårats av att det under större delen av året inte funnits en ordinarie irakisk regering. Rådet förlängde i april mandatet för EU:s rådgivande uppdrag till stöd för en reform av den civila säkerhetssektorn i Irak (EUAM Irak). Den sträcker sig nu till april 2024. Därtill noterar utskottet att det i de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023 anförs att EU kommer att uppmana alla parter i konflikten i Syrien, särskilt regimen och dess allierade, att upphöra med kränkningar av internationell humanitär rätt samt kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. Enligt rådsslutsatserna kommer EU även att upprepa att en inkluderande politisk lösning baserad på FN:s säkerhetsråds resolution 2254 är den enda vägen till hållbar fred.

Utskottet kan i sammanhanget även notera att det av svaret på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:90) till utrikesministern framkommer att regeringen står bakom EU:s och USA:s uppmaningar till de-eskalering från alla parter i norra Syrien. I svaret konstaterar statsrådet att det råder en svår humanitär situation i norra Syrien, och det är av yttersta vikt att befolkningen skyddas och att vidare instabilitet undviks. Regeringen kommer att fortsätta att noggrant följa utvecklingen i norra Syrien i samverkan med EU, FN och USA.

När det gäller Iran konstaterar utskottet i likhet med i tidigare betänkanden (senast i bet. 2021/22:UU15) att situationen för de mänskliga rättigheterna fortfarande är allvarlig. I UD:s rapport Iran – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2019, som publicerades den 18 december 2019, konstateras bl.a. att Irans rättsväsende inte är oberoende. Enligt rapporten utgör islamisk sharialag grunden för Irans rättssystem, vars arbetssätt är icke-transparent. Vidare anförs i rapporten att korruptionen är utbredd inom rättsapparaten liksom inom den offentliga förvaltningen. I rapporten konstateras att de flesta kränkningar av de mänskliga rättigheterna inte utreds.

Regeringen konstaterar i sin skrivelse 2022/23:115 att EU har framfört gemensamma budskap och vidtagit åtgärder med anledning av händelseutvecklingen i Iran, där fredliga protester bemötts med övervåld och andra kränkningar av mänskliga rättigheter från de iranska myndigheternas sida. EU har förlängt sanktionerna till 2023 när det gäller såväl allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran som icke-spridning av

massförstörelsevapen. EU har även utökat listan av individer och enheter som omfattas av MR-sanktionerna.

Regeringens ståndpunkt framkommer även av svaret på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:89) till utrikesministern. I svaret anför statsrådet att han och regeringen står bakom det EU-uttalande som gjordes den 15 november 2022 och som i starkast möjliga ordalag fördömer Irans attacker mot den irakiska regionen Kurdistan.

I svaret på ytterligare en skriftlig fråga (fr. 2022/23:252) till utrikesministern framhålls därtill att EU kontinuerligt har infört skärpta sanktioner mot iranska individer och organisationer som bär ansvar för våldet och repressionen, och detta inkluderar politiker, tjänstemän och säkerhetstjänsterna som har direkt del i rättskipning och frihetsberövanden. EU och dess medlemsstater agerar också i fråga om Iran inom FN. Vidare konstaterar utrikesministern i sitt svar att under tiden för ordförandeskapet fortsätter Sverige att aktivt verka för en stark, samfäll EU-linje när det gäller situationen i Iran, inklusive frågan om godtyckligt frihetsberövade och fängslade personer. Enligt svaret kommer Sverige även fortsättningsvis att lyfta upp dessa frågor i våra bilaterala kontakter med Iran på olika nivåer. Utskottet förutsätter att Sverige och övriga EU fortsätter att vara en stark röst i fråga om situationen för mänskliga rättigheter i Iran.

Vidare ser utskottet positivt på vad som anförs om Iran i Europeiska unionens råds slutsatser om EU:s prioriteringar i FN:s forum för mänskliga rättigheter 2023, nämligen att EU kommer att uppmana de iranska myndigheterna att upprätthålla de mänskliga rättigheterna. Utskottet konstaterar även att det av rådsslutsatserna framgår att EU kommer att fördöma de nyligen avkunnade dödsdomarna i samband med de pågående protesterna i Iran.

Utskottet välkomnar därtill att det i ordförandeskapsprogrammet betonas att det svenska ordförandeskapet kommer att stödja att EU fortsätter att driva en samstämmig politik vad gäller Iran, inklusive en fortsatt ansats att återuppliva den kärntekniska överenskommelsen och ett ökat fokus på respekt för mänskliga rättigheter. Likaså ser utskottet positivt på att regeringen i utrikesdeklarationen för 2023 framhåller att det från EU:s sida ska utövas hårt politiskt tryck för att repressionen ska upphöra, och detta inkluderar de iranska medborgarnas mänskliga rättigheter, rätt att protestera och att inte bli godtyckligt fängslade eller avrättade samt rätt till liv och liv i frihet.

I likhet med i tidigare betänkanden (senast i bet. 2021/22:UU7) betonar utskottet vikten av att stödja civilsamhällets organisationer och aktörer för att stärka demokratin och människors deltagande. Civilsamhällets utrymme är och ska fortsätta vara ett viktigt ämne för Sveriges relationer inom multilaterala organisationer samt med andra länder. Utskottet vill därför framhålla vikten av att regeringen även efter ordförandeskapet verkar för att ansvariga i den iranska regimen ställs till svars för sina brott mot mänskliga rättigheter.

Utskottet vill i sammanhanget även framhålla att det i regeringens skrivelse 2022/23:115 anförts att EU:s institutioner under 2022 har arbetat med samordning av EU:s och dess medlemsstaters demokratibistånd, i syfte att få bättre genomslag i fält. EU har också, genom kommissionen och Europeiska utrikesjämbudet (EEAS), deltagit i arbetet inför det uppföljande amerikanska demokratitoppmötet som ägde rum våren 2023. I skrivelsen noteras även att EU och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter under 2022 höll sin andra strategiska dialog i Bryssel. Högnivådialogen syftar till att diskutera aktuella frågor och prioriteringar på området för mänskliga rättigheter och på så sätt bygga upp ett starkare partnerskap som kan främja multilateralism och en regelbaserad världsordning.

Den 29–30 mars 2023 pågick den andra upplagan av demokratitoppmötet Summit for Democracy. Under det virtuella toppmötet och flera sidoevenemang representerades Sverige av statsministern, utrikesministern, bistånds- och utrikeshandelsministern samt kulturministern. Det första toppmötet inom ramen för det amerikanska presidentinitiativet Summit for Democracy ägde rum i december 2021. Detta möte syftade till att tackla den globala demokratiska tillbakagången. Vid toppmötet i mars 2023 skulle de deltagande länderna redovisa de åtaganden som gjordes vid det första demokratitoppmötet 2021 samt anta en gemensam deklARATION.

I regeringens ovannämnda skrivelse 2022/23:115 noteras även att kommissionen i februari 2022 presenterade ett förslag till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. Syftet med förslaget är att näringslivet ska bidra till en omställning i en hållbar riktning där vissa företag blir skyldiga att visa en tillbörlig aktsamhet i sin verksamhet och i sina värdekedjor i syfte att motverka negativa effekter för mänskliga rättigheter och miljö. Konkurrenskraftsrådet beslutade om en allmän riktlinje den 1 december. Överläggning med näringsutskottet ägde rum i maj 2022, och överläggning med näringsutskottet och samråd med EU-nämnden ägde rum i november 2022.

Avslutningsvis vill utskottet betona att det i de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023 anförts att EU åtar sig att arbeta tillsammans med alla FN-medlemmar för att understryka att respekten för de mänskliga rättigheterna är en väsentlig del av motståndskraftiga, inkluderande och demokratiska samhällen. Utskottet ser positivt på att det i rådsslutsatserna betonas att EU återkommande kommer att uppmana alla stater i världen att säkerställa välfungerande demokratiska institutioner, respekt för rättsstatsprincipen och principerna om god förvaltning samt rättsväsendets oberoende och att bekämpa strafflöshet.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:181 yrkandena 32 och 34, 2022/23:612 yrkandena 1, 5, 7, 14 och 21–23, 2022/23:849 yrkandena 7, 15 och 58, 2022/23:1745 yrkande 11, 2022/23:1752 yrkandena 2, 3 och 7, 2022/23:1769 yrkandena 5 och 10–12 samt 2022/23:2261 yrkande 23.

Yttrandefrihet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om yttrandefrihet m.m. med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 5 (V, MP), 6 (S, V, C, MP), 7 (S, C, MP), 8 (MP) och 9 (MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) anser Vänsterpartiet att regeringen tydligare bör prioritera värnandet av press- och yttrandefrihet i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland (yrkande 8) och samtidigt verka för att stärka friheten på internet i Ryssland (yrkande 9). Vidare anser Vänsterpartiet att regeringen bör ge svenska ambassaden i Moskva i uppdrag att bevaka politiskt motiverade rättsprocesser och närvara vid rättegångar mot forskare och aktivister, t.ex. Jurij Dmitrijev (yrkande 6).

I partimotion 2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 14 vill Miljöpartiet stödja och skydda MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen. Miljöpartiet vill också möjliggöra ett system för att i akuta situationer bidra till snabb evakuering av journalister och andra s.k. röstbärare (yrkande 16).

I kommittémotion 2022/23:162 av Lawen Redar m.fl. (S) framför Socialdemokraterna krav på en frigivning av Selahattin Demirtaş och andra politiska fångar i Turkiet.

I kommittémotion 2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 8 anför Centerpartiet att Sverige ska driva att Navalnyj och Kara-Murza och andra politiska fångar omedelbart ska släppas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis i likhet med i tidigare betänkande (bet. 2021/22:UU7) framhålla att yttrande- och åsiktsfrihet är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Att yttrandefriheten respekteras är en förutsättning för individens möjligheter att delta aktivt i politiska processer och att engagera sig i samhällsfrågor. Respekten för yttrande- och åsiktsfriheten är också en grundförutsättning för att en rad andra fri- och rättigheter ska kunna åtnjutas såsom församlings- och föreningsfriheten, religionsfriheten och rätten till utbildning. I likhet med tidigare vill utskottet också understryka att människorättsförsvare är centrala för upprätthållandet av ett livskraftigt civilsamhälle, och därmed för ett demokratiskt politiskt system. Utskottet ser med oro på att många stater försvårar människorättsförsvarens arbete. Som

anförts ovan anser utskottet det vara av största vikt att uppmärksamma och fortsätta att stödja enskilda människorättsförsvare.

Den 24 februari 2022 övergick Rysslands aggression mot Ukraina till ett fullskaligt invasionskrig. Detta fördömdes av utskottet i betänkande 2021/22:UU11. I samma betänkande gjorde utskottet ett tillkännagivande om att regeringen mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och brott mot den europeiska säkerhetsordningen ska utarbeta ett nytt förhållningssätt gentemot Ryssland. Vidare behandlade utskottet i april 2022 motionsyrkanden om situationen för de mänskliga rättigheterna i Ryssland (bet. 2021/22:UU15). Utskottet konstaterade då att läget för de mänskliga rättigheterna i Ryssland hade fortsatt att försämrats. I likhet med i betänkande 2021/22:UU15 vill utskottet understryka vikten av att Ryssland upphör med att förfölja oliktankande, respekterar yttrande-, mötes- och föreningsfriheten och avskaffar de lagar som förhindrar framväxten av ett aktivt och självständigt civilsamhälle.

I UD:s rapport Ryssland – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2020, som publicerades i december 2020, anføres att respekten för de mänskliga rättigheterna i Ryssland har fortsatt att försämrats sedan protestvågen mot valfusk och korruption 2011–2012 och Vladimir Putins återkomst till presidentposten 2012. Vidare noteras att antalet repressiva åtgärder har ökat markant med lagstiftning, propaganda och en politiserad rättsapparat som huvudsakliga verktyg samt att antalet personer som anses ha dömts på politiska grunder ökar. I rapporten konstateras även att utrymmet för det civila samhället fortsätter att krympa, bl.a. till följd av lagarna om s.k. utländska agenter och oönskade organisationer. Trakasserier, våld och politiskt motiverade rättsliga åtgärder mot människorättsförsvare och oppositionella är vanligt förekommande. Även repressalier mot advokater och jurister som försvarar människorättsförsvare och oppositionella ökar. Lagstiftning mot bl.a. extremism, landsförräderi, terrorism och separatism används för att tysta oliktankande och kritiker. Flera lagar bidrar till att ytterligare kringskära yttrandefriheten, bl.a. lagen om spridning av falska nyheter, lagen om spridning av information som uppvisar uppenbar respektlöshet mot samhället, staten och statliga organ samt lagen om ett suveränt internet. Enligt rapporten bedöms självcensuren ha ökat bland såväl medier som konstnärliga utövare. Rättsliga åtgärder mot organisatörer av och deltagare i fredliga demonstrationer som kritiserar makten förekommer i hög utsträckning. Tortyr och misshandel utförda av företrädare för rättsvårdande myndigheter förekommer. Straffriheten för attacker mot människorättsförsvare och oppositionella är utbredd. Utskottet konstaterar att situationen för mänskliga rättigheter kraftfullt försämrats under senare år och efter Rysslands utökade aggression mot Ukraina i februari 2022.

I likhet med i betänkande 2021/22:UU15 konstaterar utskottet att en prioritering i strategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland 2020–2024 är att verksamheten ska bidra till förbättrade förutsättningar för det ryska civilsamhället och andra förändringsaktörer att

arbete för ett inkluderande samhälle, bidra till utveckling av demokrati på sikt, verka konfliktförebyggande och att utkräva ansvar. I strategin framhålls även betydelsen av ökad kunskap hos civilsamhället och allmänheten om demokratins och rättsstatens principer och strategiskt stöd till relevanta förändringsaktörer för att förbättra deras möjligheter att verka för förändring. Enligt uppgift från Utrikesdepartementet gäller strategin fortsättningsvis. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har inneburit att regeringen begränsat samarbetet genom att inte tillåta något samarbete med ryska myndigheter och andra offentliga institutioner inom ramen för strategin. Utrikesdepartementet förbereder en revidering av strategin för att den ska avspegla den nya situationen. Utskottet kan i sammanhanget även konstatera att Sverige fr.o.m. den 1 januari 2023 är ordförandeland i EU. I regeringsförklaringen framhålls säkerhet för EU:s medborgare och gemensamt stöd till Ukraina som särskilt prioriterade områden för ordförandeskapet. Därtill anförs i ordförandeskapsprogrammet att Sverige under ordförandeskapet kommer att verka för att mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet samt fred och säkerhet får tydligt genomslag i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

När det gäller politiska fångar anförde utrikesministern i interpellation 2022/23:1 att regeringen nära följer den inrikespolitiska situationen i Ryssland samt att Sverige fortsätter att bidra till att främja en demokratisk utveckling i Ryssland med stärkt yttrandefrihet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Utskottet välkomnar att EU:s råd för utrikesfrågor den 7 december 2020 antog rådsbeslut och en förordning som inrättade en global sanktionsregim mot allvarliga kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. Utskottet vill i sammanhanget understryka att processerna mot Aleksej Navalnyj och Vladimir Kara-Murza saknar stöd i en fungerande rättsordning. Utskottet förutsätter att Sverige engagerar sig aktivt i diskussioner om tillämpningen av sanktionsregimen och anser att denna ska användas som ett effektivt, rättssäkert och trovärdigt verktyg för EU:s gemensamma politik för att värna de mänskliga rättigheterna. Utskottet konstaterar att regeringen flera gånger framfört att inga åtgärder inom befintliga sanktionsregimer i nuläget utesluts.

Den 2 mars 2021 fattade EU beslut om att lista fyra personer under den globala sanktionsordningen mot kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. Därefter har ytterligare namn listats, vilket har skett bl.a. mot bakgrund av frihetsberövandet av den ryske oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj och de ryska myndigheternas brutala agerande mot demonstrationerna i samband med detta. I likhet med i betänkande 2021/22:UU7 vill utskottet framhålla att ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle, som ges utrymme att verka självständigt, är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Utskottet ser således allvarligt på att civilsamhällets utrymme begränsas i vissa länder genom repressiv lagstiftning. Utskottet vill även påminna om vad det framförde i betänkande 2021/22:UU15 när det gäller domen mot Navalnyj och gripandet av tusentals demonstranter och ett stort

antal journalister som följde därefter. Utskottet konstaterade då att denna typ av fall illustrerar en negativ trend för mänskliga rättigheter och politiskt motiverade rättsliga åtgärder mot människorättsförsvarare och oppositionella i Ryssland. Att yttrandefriheten respekteras är en förutsättning för individers möjligheter att delta aktivt i politiska processer och att engagera sig i samhällsfrågor.

Sverige har varit involverat i det internationella arbetet för att stärka journalisters säkerhet och respekten för yttrandefrihet och mediefrihet. Av svaret på en skriftlig fråga till den dåvarande utrikesministern (fr. 2020/21:3168) framgår att Sverige och EU konsekvent har krävt Navalnyjs frisläppande och protesterat mot hur han behandlas i fångenskap. Utskottet står bakom EU:s höga representants uttalande från den 17 januari 2022 som fördömer klassandet av Navalnyjs organisation som en extremistgrupp, kräver Navalnyjs omedelbara frigivning och uppberor EU:s gemensamma krav på en oberoende utredning av nervgiftsattacken mot honom. Utskottet står även bakom den höga representantens uttalande från den 22 mars 2022 där EU kraftfullt fördömer domen om att förlänga Navalnyjs fängelsestraff med ytterligare nio år och djupt beklagar att domstolsförhandlingarna genomfördes i en de facto sluten miljö. EU uppberor även uppmaningen till de ryska myndigheterna om att Navalnyj omedelbart och villkorslöst ska frigges. De ryska myndigheterna uppmanas också att följa den interimistiska åtgärd som beviljats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna när det gäller arten och omfattningen av risken för Navalnyjs liv. Utskottet framhåller vikten av att regeringen fortsätter att agera i enlighet med detta inom relevanta forum.

Vidare noterar utskottet att Sverige i februari 2022 anslöt sig till den globala mediefrihetskoalitionen Media Freedom Coalition (MFC). Därtill framhålls i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 7) att svenskt ekonomiskt stöd har bistått fria, oberoende medier och journalister och bidrag till ett fritt, öppet och säkert internet. Svenskt stöd till Unescos arbete med medie- och pressfrihet, konstnärlig frihet samt mot spridning av desinformation har stärkt journalisters och kulturaktörers möjligheter att verka. I samma proposition (utg.omr. 16) framhålls att Sveriges engagemang i Unesco tar sin utgångspunkt i strategin för Sveriges samarbete med Unesco 2022–2025 (U2022/01450). För strategiperioden gäller två fokusområden – allas rätt till utbildning och allas rätt till yttrandefrihet.

Utskottet kan i sammanhanget även notera att det i regeringsförklaringen framhålls att Sverige ska stå upp för det fria ordets ambassadörer. Utskottet ser positivt på regeringens anförande att den kommer att fortsätta arbetet för att uppnå en frigivning av journalisten Dawit Isaak och förläggaren och poeten Gui Minhui, både enskilt och i samarbete med andra demokratier. Efter tillkännagivande från riksdagen beslutade regeringen den 10 juni 2021 att tillsätta en kommission med uppdrag att granska och utvärdera regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhui. Den 28 oktober 2022 överlämnade kommissionen sitt betänkande till regeringen (SOU 2022:55). Kommissionen

konstaterar att regeringens, Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas arbete med att försöka uppnå frigivning av Dawit Isaak och Gui Minhai har präglats av hög intensitet och stort engagemang. Det finns emellertid i båda fallen vissa brister i hanteringen. Det gäller bl.a. arbetet i de inledande skedena av respektive frihetsberövande, utredningen om grundläggande fakta om Dawit Isaak och Gui Minhai och om omständigheterna kring deras frihetsberövanden, inresa och vistelse i Eritrea respektive Kina samt analys av relevanta rättsliga frågor.

I februari 2023 fick utskottet information om uppföljningen av Granskningskommissionens betänkande om två konsulära fall (prot. 2022/23:26). I samband med detta beslutades att tystnadsplikt enligt 7 kap. 20 § riksdagsordningen ska gälla för uppgifter lämnade i de delar som berör utrikesdepartementets fortsatta arbete med de konsulära fallen och uppföljning av granskningskommissionens betänkande. Utskottet förutsätter att regeringen, i nära samarbete med andra relevanta länder och organisationer, fortsätter att arbeta för de båda männens frigivande.

I likhet med i betänkande 2021/22:UU7 vill utskottet avslutningsvis understryka vikten av att regeringen motverkar försök att undergräva det multilaterala samarbetet för de mänskliga rättigheterna genom förstärkt samarbete inom EU och med likasinnade. Regeringen bör i samarbete med EU och likasinnade länder vara en stark röst för värnandet av de mänskliga rättigheterna, människorättsförsvarare och processerna inom vilka människorättskränkningar hanteras samt upprätthålla principen om att de mänskliga fri- och rättigheterna är universella och odelbara och värna den existerande rättsliga terminologin inom FN-systemet.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:612 yrkandena 6, 8 och 9, 2022/23:2261 yrkandena 14 och 16 samt 2022/23:849 yrkande 8.

Med anledning av motion 2022/23:162 om frigivning av Selahattin Demirtaş och andra politiska fångar i Turkiet noterar utskottet att ett förslag liknande det som nu framställs i motionen avstyrktes av utskottet under riksmötet 2021 (bet. 2020/21:UU7). Utskottet vidhåller uppfattningen om att utskottet ser allvarligt på att oppositionspolitiker i flera länder frihetsberövas på godtyckliga grunder. Fri opposition är en förutsättning för ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Det är av stor vikt att regeringen i multilaterala sammanhang och vid bilaterala kontakter tar upp den utsatta situationen för oppositionspolitiker och människorättsförsvarare. Utskottet noterar att Europaparlamentet i Rapport för 2021 om Turkiet (P9_TA[2022]0222) uttalar att parlamentet fortsätter att kraftfullt fördöma det fortsatta frihetsberövandet sedan november 2016 av bl.a. Selahattin Demirtaş och kräver att de omedelbart friges. Vidare anförts att parlamentet är bestört över de turkiska myndigheternas fortsatta åsidosättande av och underlåtenhet att tillämpa de domar från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som ålägger Turkiet att omedelbart frigge Selahattin Demirtaş. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att arbeta aktivt med dessa frågor i olika multilaterala sammanhang och vid bilaterala kontakter tar upp frågan om att Selahattin

Demirtaş bör friges omedelbart. Utskottet ser däremot ingen anledning för riksdagen att göra ett tillkännagivande om detta och avstyrker därför motion 2022/23:162.

Religions- och övertygelsefrihet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om religions- och övertygelsefrihet med hänvisning till pågående arbete.
Jämför reservation 10 (SD), 11 (C, MP) och 12 (V).

Motionerna

Vänsterpartiet har i partimotion 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) lagt fram förslag om att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att stärka religions- och trosfriheten i Ryssland (yrkande 11).

I kommittémotion 2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) uppmärksammar Sverigedemokraterna flera frågor om religions- och övertygelsefrihet, bl.a. att Sverige bör visa sitt tydliga stöd för kristna kopter i Egypten (yrkande 1) och att FN och EU ska ställa tydliga krav på Egyptens regering att garantera kristnas säkerhet och rättigheter (yrkande 2). Sverigedemokraterna argumenterar, i samma kommittémotion, för ett stopp för de uppmaningar till våldsanvändning gentemot kristna som förekommer i Nordkorea (yrkande 3). Vidare uttrycker partiet att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för kristna i Pakistan (yrkande 4). Partiet vill också, inom ramen för FN och EU, att Sverige verkar dels för fortsatt skarp kritik mot Nordkoreas hårda hädelserlagar samt våldet mot kristna (yrkande 5), dels för att de kristnas säkerhet i Nordkorea garanteras och att våldsamheterna upphör (yrkande 7). Också i yrkande 8 framför Sverigedemokraterna förslag om att Sverige ska verka för att uppmärksamma situationen för kristna och andra religionsutövare i Nordkorea och därmed bidra till att sätta religionsfrihet i landet på det internationella samfundets agenda När det gäller Nigeria (yrkande 6), Indonesien (yrkande 9) samt Irak och Syrien (yrkande 12) önskar Sverigedemokraterna tillkännagivanden om att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för utsatta kristna. Därtill efterfrågar Sverigedemokraterna (yrkande 10) ett tillkännagivande om att inom ramen för FN och EU verka för att grundläggande mänskliga fri- och rättigheter garanteras för kristna och andra minoriteter i Indonesien. Vidare anser Sverigedemokraterna yrkande 13 att åtgärder behöver vidtas för att arbeta för en säker zon för kristna minoriteter i Irak och Syrien.

I kommittémotion 2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 9 lyfter Sverigedemokraterna fram att de statssanktionerade massövergreppen mot uigurer, falungonganhängare och kristna måste fördömas.

Centerpartiet har i kommittémotion 2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 11 lagt fram förslag om att Sverige ska fördöma de övergrepp och tvångsinterneringar på uigurer som begås av den kinesiska regimen samt införa sanktioner mot ansvariga för övergreppen. Centerpartiet anser också i yrkande 12 att Sverige ska driva på och tillsammans i EU och i Europaparlamentet kräva en oberoende internationell granskning som prövar Kinas övergrepp mot uigurer och andra minoriteter utifrån gällande folkrätt, FN-rapporten om människorättsbrott mot uigurer och andra erkända internationella organisationers rapporter.

Utskottets ställningstagande

Religions- och övertygelsefriheten garanteras i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Även i Europakonventionen om mänskliga rättigheter garanteras denna rättighet. Religionsfriheten innebär att alla ska kunna leva och manifesteras sin tro utan rädsla för att bli hotade eller förföljda på grund av sin tro eller övertygelse eller för att de väljer att inte ha en tro. Religions- och övertygelsefriheten omfattar förutom rätten att utöva den religion eller tro var och en vill också friheten att byta religion och trosuppfattning, friheten att inte bekänna sig till någon religion eller övertygelse samt rätten att kritisera andras religions- eller trosuppfattningar. På så sätt är religions- och övertygelsefriheten nära kopplad till yttrandefriheten och förenings- och församlingsfriheten. Religions- och övertygelsefrihet, yttrandefrihet, informationsfrihet, mötesfrihet och demonstrationsfrihet bildar tillsammans åsiktsfriheten. Såsom i flera andra sammanhang (se t.ex. bet. 2019/20:UU15) framhåller utskottet att det är viktigt att lyfta fram yttrande- och föreningsfrihet som centrala för att skydda även religionsfriheten och att motarbeta censur oavsett om det gäller religiösa uttryck eller religiös kritik.

Utskottet ser med oro på att diskriminering, trakasserier och våld kopplat till människors religiösa och icke-religiösa identiteter har ökat i takt med de senaste årens globala tillbakagång för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Religion har politiserats och nationalism med religiösa inslag vinner mark på bred front. Så som i betänkande 2019/20:UU15 vill utskottet därför understryka vikten av att regeringen arbetar på bred front för att försvara och skydda individens frihet att välja religions- eller övertygelseuppfattning och skydda minoriteter, inklusive kristna minoriteter i olika länder.

I Europeiska unionens råds slutsatser om EU:s prioriteringar i FN:s forum för mänskliga rättigheter 2023, som godkändes den 20 februari 2023, konstateras att EU kommer att stå fast vid sitt åtagande att främja och skydda rätten till religions- och trosfrihet för alla människor i världen. Utskottet ser positivt på att Sverige kommer att bidra till att fördöma diskriminering, intolerans, våld och förföljelse som riktar sig mot eller utövas av personer på grundval av religion eller tro. Enligt rådsslutsatserna kommer EU att främja

och skydda alla människors rätt att ha eller inte ha en religion eller trosuppfattning och att utöva eller byta religion eller trosuppfattning. EU kommer även fortsätta att stödja interreligiös dialog som ett effektivt verktyg för att främja mänskliga rättigheter. Därtill anförs att EU kommer att samarbeta aktivt med och stödja mandatet för FN:s särskilda rapportör om religions- och trosfrihet. Utskottet delar den uppfattning som regeringen framhåller i regeringsförklaringen, nämligen att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Utskottet välkomnar därför regeringens ambition att Sverige ska vara en aktiv, engagerad och pådrivande medlem i EU – före, under och efter ordförandeskapet. Utskottet vill framhålla sin uppfattning att regeringen bör vara aktiv och pådrivande inom EU för att EU även i fortsättningen ska ha en stark och enad röst till skydd för religions- och övertygelsefrihet.

När det gäller Ryssland uppges i UD:s ovannämnda rapport om MR-situationen att Ryssland garanterar religionsfriheten i författningen. Samtidigt tillerkänns den rysk-ortodoxa kyrkan en särskild roll i lagen om samvetsfrihet och frihet för religiösa föreningar från 1997. De senaste åren har den rysk-ortodoxa kyrkan fått en allt starkare ställning i landet genom ett nära förhållande till statsmakten. Enligt rapporten begränsas religionsfriheten av antiextremism- och antiterrorismlagstiftningen. I det svenska ordförandeskapsprogrammet konstateras att parallellt med aggressionen mot Ukraina fortsätter repressionen att öka i Ryssland. Utskottet delar den uppfattning som framhålls, nämligen att Rysslands civilsamhälle och demokratiska opposition behöver EU:s stöd. Utskottet anser att Sverige bör vara en global röst för antidiskriminering, inte minst när det gäller diskriminering på religiösa eller trosrelaterade grunder.

Vidare ser utskottet allvarigt på situationen för etniska och religiösa minoriteter i Kina och betonar vikten av att Kina respekterar minoriteters rättigheter, i synnerhet i Xinjiang och Tibet. I UD:s rapport Kina – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2021, som publicerades den 22 juni 2022, uppges att religionsfriheten är kraftigt inskränkt. Enligt rapporten erkänner den kinesiska staten fem religioner/trosinriktningar: buddhism, taoism, islam, protestantism och katolicism. Sedan 2017 har kommunistpartiet inskränkt religionsfriheten alltmer. Rapporten konstaterar att religionsfriheten är särskilt begränsad i Xinjiang och Tibet. Personer som tillhör religiösa och etniska minoriteter i Xinjiang, i synnerhet muslimer, begränsas i sin religionsutövning, bl.a. genom restriktioner för statligt anställda och ungdomar att delta i firandet av religiösa högtider samt genom förbud mot religiösa uttryck som att bära slöja och att ha skägg.

Den 22 mars 2021 beslutade EU om listningar under den globala sanktionsordningen mot kränkningar av och brott mot de mänskliga rättigheterna. I listningsbeslutet inkluderades fyra personer och en organisation med koppling till förtrycket av uigurer och personer från andra muslimska etniska minoriteter i Xinjiang, som bl.a. tar sig uttryck i godtyckliga frihetsberövanden, förnedrande behandling, tvångsarbete och

systematiska kränkningar av deras religions- eller trosfrihet. Utskottet noterar, liksom i betänkande 2021/22:UU15, att EU:s sanktionsbeslut följdes av omedelbara motåtgärder från Kina riktade mot tio personer och fyra enheter i EU, bl.a. chefen för Sveriges nationella kunskapscentrum om Kina.

Utskottet vill understryka vikten av att Kina respekterar de mänskliga rättigheterna och lever upp till sina nationella och internationella åtaganden samt rättsstatens principer. Utskottet välkomnar således att EU, enligt de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023, kommer att upprepa sin allvarliga oro över människorättssituationen i Kina och hänvisa till rekommendationerna i högkommissariens oberoende rapport om människorättssituationen i Xinjiang. EU kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt det fulla åtnjutandet av de mänskliga rättigheterna och utövandet av de grundläggande friheterna, bl.a. religions- och trosfriheten.

När det gäller kristna minoriteter har utskottet vid flera tillfällen konstaterat att denna grupp befinner sig i en utsatt situation i många delar av världen. I likhet med vad utskottet har uttalat tidigare anser utskottet att förföljelsen av kristna minoriteter måste upphöra (se t.ex. bet. 2019/20:UU15). Att på grund av sin religiösa tro eller övertygelse bli förtryckt är ett brott mot mänskliga rättigheter. Situationen för dessa grupper av människor är ofta svår eftersom den religiösa identiteten alltför ofta är förenad med förföljelse, diskriminerande lagar och inte sällan våld. Detta har inte minst noterats i delar av Mellanöstern där Daishs hänsynslösa våld också riktades mot kristna minoriteter. Utskottet anser det därför befogat att särskilt notera de kristna minoriteterna och att deras situation uppmärksammas vidare.

Avslutningsvis vill utskottet betona att det delar den uppfattning som regeringen framhåller i utrikesdeklarationen i februari 2023, nämligen att varje individs lika värde oavsett t.ex. religion är en frihetsfråga. Utskottet konstaterar att flera religiösa minoritetsgrupper som kristna och uigurer runt om i världen är utsatta för förtryck. Utskottet anser att regeringen bör fortsätta att aktivt verka för en stark och gemensam EU-hållning och att i samarbete med EU och likasinnade verka för att uppmärksamma situationen för de mänskliga rättigheterna i berörda multilaterala sammanhang.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:612 yrkande 11, 2022/23:849 yrkandena 11 och 12, 2022/23:1745 yrkandena 1–10, 12 och 13 samt 2022/23:1752 yrkande 9.

Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 13 (V) och 14 (C).

Motionerna

I partimotion 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) argumenterar Vänsterpartiet för att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland (yrkande 2).

I kommittémotion 2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) lyfter Sverigedemokraterna fram sambandet mellan att skapa grundläggande förutsättningar för kvinnor och deras möjlighet till utveckling (yrkande 4). Sverigedemokraterna vill också, i yrkande 5, ge högre prioritet åt satsningar för att bekämpa könsrelaterat och hedersrelaterat våld samt människohandel. Vidare anser partiet att Sverige i arbetet för flickors rättigheter i högre grad bör stödja insatser för att minska antalet flickaborter (yrkande 6).

I kommittémotion 2022/23:1766 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) lägger Sverigedemokraterna fram förslag om initiativ för att främja kvinnors och flickors rättigheter globalt (yrkande 1). Partiet vill också att Sverige tar avstånd från totalitära staters kvinnoförtryck (yrkande 2) och islamistiska diktaturers kvinnoförtryck (yrkande 3). I samma kommittémotion lyfter Sverigedemokraterna fram behovet av att använda tillgängliga diplomatiska verktyg för att främja kvinnors rättigheter i Iran (yrkande 4). Vidare anser partiet att riksdagen bör ställa sig bakom ett förslag om att med tillgängliga diplomatiska medel uppmärksamma och verka för kvinnors och flickors rätt till utbildning (yrkande 7). Sverigedemokraterna anför vidare, i samma kommittémotion, att regeringen med tillgängliga diplomatiska medel ska motverka och uppmärksamma den problematiska situationen med flickaborter (yrkande 8), könsstympning (yrkande 9) samt tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap (yrkande 10).

I kommittémotion 2022/23:1879 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 7 anför Centerpartiet att jämställdhet är både ett mål i sig och en förutsättning för att utrota fattigdom och förtryck. Centerpartiet anser också i yrkande 8 att kvinnors och flickors lika rätt till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, frihet från våld och rätt till fred och säkerhet är fundamentalt viktigt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att demokrati inte är möjlig utan att den ena halvan av befolkningen deltar och åtnjuter samma rättigheter, representation och resurser som den andra halvan. Utskottet anser därmed att utrikespolitiken ska bidra till kvinnors representation och inflytande i beslutsprocesser, på alla nivåer och inom alla områden. Resolution 1325 (2000) tillsammans med nio efterföljande resolutioner utgör tillsammans FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionerna slår fast att kvinnors ökade deltagande i att förebygga, hantera och lösa konflikter samt i fredsbyggande och återuppbyggande efter konflikt är en förutsättning för att uppnå hållbar internationell fred och säkerhet. Resolutionerna bekräftar även att jämställdhet är en viktig del i att bygga fredliga samhällen, vilket innebär att satsningar på kvinnors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är en viktig del i att förebygga konflikter. Kvinnors och flickors ökade deltagande i alla delar av fredsarbete är, så som utskottet har beskrivit det i betänkande 2021/22:UU7, en fråga om rättigheter och jämställdhet, men det bidrar också till hållbar fred. Inkluderande fredsprocesser öppnar för fler möjliga lösningar, blir bättre förankrade och mer hållbara. Utskottet beklagar att kvinnor nästan är helt frånvarande i de flesta formella fredsförhandlingar och när det gäller beslutsfattande i fredsprocesser, vilket får konsekvenser för fredsavtalens utformande och genomförande. Utskottet anser att Sverige bör fortsätta verka för att kvinnors deltagande och inflytande ska öka på alla nivåer, inklusive ledningsnivå.

Utskottet vill framhålla sin uppfattning att det i arbetet för allas fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är centralt att värna individen som rättighetsbärare och de mänskliga rättigheternas universalitet. Utskottet instämmer därför i regeringens intention att fortsätta motarbeta att religion, kultur, sedvänjor eller traditioner ska tillåtas legitimerade inskränkningar i kvinnors och flickors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Vidare konstaterar utskottet att regeringen i sin utrikesdeklaration för 2023 anför att regeringen inom biståndspolitiken prioriterar satsningar på kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter. Utskottet ser positivt på att regeringen kommer att driva ett strategiskt jämställdhetsarbete i bistånds- och utrikespolitiken. Utskottet välkomnar därtill att det även i regeringsförklaringen betonas att kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter prioriteras.

I de säkerhetsrådsresolutioner som utgör FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet uppmärksammas behovet av att utgå från kvinnors och mäns och flickors och pojkars olika behov och perspektiv i arbetet med att hantera och lösa väpnade konflikter och för att bättre skydda kvinnor och flickor mot våld och konflikters verkningar. Resolutionerna fördömer konfliktrelaterat sexuellt våld och understryker staternas ansvar att motverka straffrihet för sådant våld som utgör brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. I regeringskansliet bereds just nu framtagandet av en ny nationell handlingsplan för

genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolutioner om kvinnor, fred och säkerhet för perioden 2023–2027.

Av svaret på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:388) till bistånds- och utrikeshandelsministern framkommer att statsrådet fördömer förekomsten av sexuellt våld i samband med Rysslands olagliga och brutala aggression mot Ukraina. Vidare anförs i svaret att Sverige stöder insatser i Ukraina och dess grannländer för att stärka skyddet för kvinnor och flickor mot alla typer av våld i samband med konflikt. Samarbetspartner är främst UN Women, UNFPA och Kvinna till Kvinna, vilka i sin tur samverkar nära med lokala organisationer. Stödet omfattar livräddande sexuella och reproduktiva hälso- och sjukvårdstjänster samt förebyggande åtgärder och skydd och stöd till offer för sexuellt och könsrelaterat våld, inklusive konfliktrelaterat sexuellt våld och människohandel för sexuella ändamål. UNFPA:s stöd omfattar bl.a. medicinsk vård av våldtäktsoffer samt center som tillhandahåller kostnadsfritt psykosocialt, medicinskt och juridiskt stöd och information. I sitt svar noterar statsrådet även att det genom regeringens globala jämställdhetsstrategi ges stöd till flera samarbetspartner som har verksamhet i Ukraina. Därtill stöder Sverige Internationella brottmålsdomstolen, som har inlett en undersökning om krigsförbrytelser, t.ex. sexuellt våld mot civila.

I den ovan nämnda strategin för Sveriges utvecklingssamarbete för global jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter 2022–2026 anges att målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och Parisavtalet. Enligt strategin är jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt en förutsättning för att genomföra Agenda 2030 och bidra till de globala målen, men det är också ett mål i sig. Strategin är en s.k. mervärdesstrategi och ska komplettera befintligt jämställdhetsarbete inom andra strategier och inom Sida.

Utskottet konstaterade i betänkande 2021/22:UU1 att kvinnor och flickor i många konflikter är direkta måltavlor för sexuellt och könsrelaterat våld och att våldtäkt i väpnade konflikter kan vara en krigsförbrytelse. Det är enligt utskottet viktigt att Sverige fortsätter att arbeta för att brottsoffer ska få gottgörelse och att förövare ställs till svars.

När det gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) konstaterar utskottet att SRHR omfattar varje människas lika möjligheter, rättigheter och förutsättningar att utan tvång, våld eller diskriminering kunna bestämma över sin egen kropp, sexualitet och reproduktion. I arbetet för allas fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är det centralt att värna individen som rättighetsbärare och de mänskliga rättigheternas universalitet.

I likhet med i betänkande 2021/22:UU7 vill utskottet understryka vikten av att Sverige uppmanar alla stater att fullt ut genomföra sina skyldigheter att respektera, skydda och uppfylla de mänskliga rättigheterna för alla utan diskriminering. Vidare ska Sverige uppmantra länder som ännu inte har

ratificerat grundläggande människorättskonventioner att göra det. Sverige ska även uppmuntra de länder som har gjort reservationer som strider mot en konventions syfte och ändamål att upphäva dessa.

När det gäller kvinnors och flickors rättigheter i Iran konstaterar utskottet att Sverige och övriga EU har uttryckt stöd för de iranier som fredligt demonstrerar för sina mänskliga rättigheter. Av svaret på en skriftlig fråga (fr. 2022/23:8) till utrikesministern framgår att EU sedan 2011 har sanktioner mot Iran med anledning av kränkningar av mänskliga rättigheter. Den 17 oktober fattades beslut om att sanktionslista även individer och institutioner som bär ett ansvar för våldet mot de demonstranter, inte minst kvinnor och flickor, som nu står upp för sina rättigheter i Iran. Regeringens ståndpunkt framgår även i interpellation 2022/23:44, i vilken samma statsråd betonar att regeringen kraftfullt har fördömt iranska myndigheters våld mot fredliga demonstranter. Statsrådet anför även Sverige tillsammans med övriga EU kontinuerligt ser över de verktyg som finns för att bemöta den fortsatta utvecklingen. Det gäller bl.a. att främja kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Utskottet återkommer till frågor om situationen i Iran i ett separat avsnitt i betänkandet.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:612 yrkande 2, 2022/23:1752 yrkandena 4–6, 2022/23:1766 yrkandena 1–4 och 7–10 samt 2022/23:1879 yrkande 7 och 8 i denna del.

Terrorlistning av Islamiska revolutionsgardet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att skapa enighet inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den iranska regimen och dess våld mot fredliga protester med hänvisning till pågående arbete. Reservationen avser denna fråga.

Jämför reservation 15 (S, V, C, MP).

Motionerna

Lawen Redar m.fl. (S) argumenterar i kommittémotion 2022/23:1965 för ökade påtryckningar gentemot den iranska regimen (yrkande 1) och att den iranska regimen våld mot de fredliga protesterna ska fördömas (yrkande 2).

I kommittémotion 2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att beteckna Islamiska revolutionsgardet i sin helhet som en terroristorganisation. I samma motion (yrkande 8) efterfrågas även ett tillkännagivande om att verka för att EU betecknar Islamiska revolutionsgardet i sin helhet som en terroristorganisation.

Kerstin Lundgren m.fl. (C) förordar i kommittémotion 2022/23:849 yrkande 22 ett tillkännagivande om att Sverige ska arbeta för att EU terroriststämplar det iranska revolutionära gardet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har återkommande behandlat situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran, senast i betänkande 2021/22:UU15. I betänkandet konstaterade utskottet att läget när det gäller de mänskliga rättigheterna i Iran fortfarande är allvarligt. Utskottet noterade även att det i UD:s rapport Iran – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer 2019, som publicerades i december 2019, bl.a. framgår att civilsamhällets utrymme är begränsat och mötes- och organisationsfriheten kränks. Utskottet framhöll vikten av att Iran fullt ut respekterar och lever upp till de mänskliga rättigheterna och uppmanade regeringen att fortsätta att med skärpa framföra dessa budskap och verka för demokratisk förändring och för efterlevnad av rättsstatens principer i dialogen med officiella företrädare för Iran och inom EU och FN samt andra relevanta organisationer och forum. Vidare noterar utskottet att situationen i Iran återkommande är föremål för EU-nämndens samråd med utrikesministern inför möten i Europeiska unionens råd för utrikesfrågor (t.ex. uppt. 2022/23:23, uppt. 2022/23:28).

Jina Masha Aminis död i september 2022 blev startskottet på, alltjämt pågående, landsomfattande protester mot den iranska regimen under ledorden ”kvinna, liv, frihet”. Regimen har även avrättat personer som demonstrerat. Utskottet fördömer våldet mot de fredliga protesterna. Utskottet fördömer även användningen av dödsstraff och kräver dess avskaffande.

Det Islamiska revolutionsgardet (IRGC) har varit föremål för EU-sanktioner sedan 2010, under sanktionsregimen mot Irans spridning av massförstörelsevapen. En sanktionsregim med anledning av allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter i Iran infördes 2011. Sedan protesterna utbröt har sanktionerna skärpts på EU-nivå genom ett ökat antal listningar.

I interpellation 2022/23:161 framhöll utrikesministern att Sverige har varit pådrivande inom EU för att öka det politiska trycket på Iran och ge internationellt stöd till den iranska befolkningens rättmätiga krav på mänskliga rättigheter.

Den 16 mars 2023 överlade utskottet med utrikesministern om en terrorklassning av Islamiska revolutionsgardet. Underlaget utgjordes av Utrikesdepartementets överläggningspromemoria (dnr 1773-2022/23) och utrikesministerns föredragning. Utrikesministern framhöll vid överläggningen regeringens sammanfattade ståndpunkt att regeringen kommer att fortsätta verka för kraftfullast möjliga linje mot den iranska regimens förtryck inom ramen för EU-enighet. För att uppnå denna målsättning avser regeringen att använda de verktyg som har bäst förutsättningar att ha avsedd effekt. Företrädare för S, SD, V, C och MP redovisade en gemensam avvikande

ståndpunkt i förhållande till regeringens ståndpunkt. Dessa partier utgjorde majoritet i utskottet.

Det är utskottets uppfattning att Sverige ska verka för att skapa enighet inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation under sanktionsregimen för terrorism, och detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därför delvis motionerna 2022/23:849 yrkande 22 och 2022/23:1769 yrkande 8. Utskottet avstyrker motionen 2022/23:1769 yrkande 7.

Vidare ser utskottet fortfarande med oro på situationen för människorättsförsvarare i Iran och anser det vara av största vikt att uppmärksamma och fortsätta att stödja dessa. Utskottet ser dock inga skäl att riksdagen i nuläget riktar ett tillkännagivande till regeringen med anledning av vad som föreslås när det gäller den iranska regimen. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:1965 yrkandena 1 och 2.

Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter m.m. med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 16 (V) och 17 (V, MP).

Motionerna

I partimotion 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) ställer Vänsterpartiet krav på att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för hbtqi-personers rättigheter i Ryssland (yrkande 3). Vidare framför Vänsterpartiet att Sverige ska kräva ett omedelbart stopp på de tjetjenska myndigheternas övergrepp mot hbtqi-personer och verka för att hbtqi-personers rättigheter respekteras fullt ut (yrkande 4).

I kommittémotion 2022/23:53 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 1 föreslås av Vänsterpartiet att Sverige ska agera för att den oberoende experten på hbtqi-frågor i FN:s råd för mänskliga rättigheter ska få goda organisatoriska och finansiella förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag. Vänsterpartiet anser också att Sverige bör uppmana FN:s medlemsstater att inkludera arbetet med hbtqi-frågor i sitt arbete med Agenda 2030 och i sina tillhörande rapporter (yrkande 2). Partiet vill att Sverige verkar för att hbtqi-frågorna lyfts upp i alla relevanta forum inom FN-systemet (yrkande 4) och att Sverige ska fortsätta stödja och underlätta närvaron för hbtqi-aktivister i FN:s olika forum och processer (yrkande 5).

Vänsterpartiet anger vidare att Sverige inom utrikespolitiken bör uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner (yrkande 20). Sverige bör också både som enskilt land och som medlem i EU och FN verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen (yrkande 22).

I kommittémotion 2022/23:1879 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 8 anför Centerpartiet att hbtqi-personers lika rätt till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, frihet från våld och rätt till fred och säkerhet är fundamentalt viktigt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att hbtqi-personer i många länder förhindras från att åtnjuta rättigheter som omfattar bl.a. varje människas lika möjligheter, rättigheter och förutsättningar att utan tvång, våld eller diskriminering kunna bestämma över sin egen kropp, sexualitet, identitet och reproduktion. Frågor som sexuell läggning och könsidentitet är fortfarande kontroversiella i många sammanhang. En ökad polarisering i frågorna är tydlig, såväl inom som utom EU och Europa. I arbetet för allas fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna är det centralt att värna individen som rättighetsbärare och de mänskliga rättigheternas universalitet. Därför motverkar Sverige försök från vissa aktörer att, genom ett snävt fokus på familjefrågor, söka inskränka hbtq-personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna eller befästa stereotypa könsroller.

När det gäller tjetjenska myndigheters agerande, vilket uppmärksammas i motion 2022/23:612, vill utskottet påminna om vad utskottet anförde i betänkande 2021/22:UU15 om att Sverige som ett av 16 OSSE-länder tog initiativ till att en fristående expertrapport togs fram 2018 om människorättsläget i Tjetjenien. Denna rapport bekräftade anklagelserna om allvarliga kränkningar mot de mänskliga rättigheterna i Tjetjenien, i synnerhet mot hbtqi-personer, och konstaterade vidare att det förefaller vara allmän straffrihet i Tjetjenien när det gäller säkerhetsstyrkornas människorättskränkningar. Utskottet konstaterade även att EU i mars 2021 införde individuella sanktioner mot två höga tjetjenske tjänstemän med nära kopplingar till den tjetjenske ledaren Ramzan Kadyrov för grava människorättskränkningar mot bl.a. hbtqi-personer i Tjetjenien.

Det finns ingen lagstiftning som förbjuder homosexualitet i Ryssland. Däremot finns lagstiftning som förbjuder främjande av icke-traditionella sexuella relationer, preferenser och könskorrigering samt distribuering av information som gestaltar sådana relationer. Lagstiftningen, som skärptes under 2022, används som verktyg för att försvåra för hbtqi-relaterad verksamhet och för att motarbeta hbtqi-aktivister. Diskriminering på grund av sexuell läggning är vanligt förekommande och homosexualitet jämställs inte sällan med pedofili. Det finns även flera exempel på straffrihet i fall där hbtqi-

personer mördats eller utsatts för andra våldsbrott. Därtill kan homosexuella personer inte ingå äktenskap, registrera partnerskap eller adoptera barn.

I regeringens utrikesdeklaration för 2023 betonas att varje individs lika värde oavsett kön, ålder, sexuell läggning eller religion är en frihetsfråga. Utskottet delar regeringens uppfattning och vill understryka att det är en självklarhet att diskriminering av människor på grund av sexuell läggning och könsidentitet står i strid med den grundläggande och universella principen om alla människors lika värde och rättigheter. Utskottet betonar betydelsen av att Sverige fortsätter att vara en kraftfull röst för hbtqi-personers lika värde och rättigheter inom utrikespolitiken, biståndspolitikerna och i alla andra relevanta sammanhang.

Vidare vill utskottet framhålla vikten av att Sverige tillsammans med likasinnade länder arbetar för förändring och för en förbättrad situation för hbtqi-personer världen över. Utskottet välkomnar således att det i programmet för det svenska ordförandeskapet i EU framhålls att jämlikhet och icke-diskriminering är delar av unionens grundläggande värderingar med stor betydelse för att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla. Vidare konstaterar utskottet att det i kommissionens meddelande om en jämlikhetsstrategi för hbtqi-personer 2020–2025 anförts att diskrimineringen av hbtqi-personer lever kvar över hela EU. Därtill noteras en oroande trend i delar av EU med ökande antal incidenter riktade mot hbtqi-personer, inte minst transpersoner, exempelvis genom attacker mot offentliga hbtqi-evenemang. Utskottet delar den uppfattning som framhålls i strategin, nämligen att EU måste gå i spetsen när det gäller ansträngningar för bättre skydd för hbtqi-personers rättigheter.

När det gäller arbetet med hbtqi-frågor inom FN kan utskottet konstatera att Sverige i FN:s råd för mänskliga rättigheter aktivt har stöttat bl.a. etablerandet av en oberoende expert mot diskriminering och våld mot personer till följd av sexuell läggning eller könsidentitet. Vidare är Sverige sedan september 2019 medlem i samarbetsplattformen LGBTI Core Group där både stater och det civila samhället deltar. Utskottet noterar att det i de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023 anförts att EU kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt de särskilda risker som drabbar vissa kategorier av människorättsförsvarare, t.ex. försvarare av hbtqi-personers rättigheter. I rådsslutsatserna noteras även att EU upprepar sitt åtagande om jämlikhet och icke-diskriminering och om säkerställande av att bl.a. hbtqi-personer ska kunna delta. Utskottet ser positivt på att det i rådsslutsatserna anförts att EU kontinuerligt och konstruktivt kommer att samarbeta med FN-mandat med fokus på bekämpning av våld och all slags diskriminering.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:53 yrkandena 1, 2, 4, 5, 20 och 22, 2022/23:612 yrkandena 3 och 4 samt 2022/23:1879 yrkande 8 i denna del.

Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ursprungsbefolkning, minoriteter m.m. med hänvisning till pågående arbete.

Jämför reservation 18 (SD), 19 (V) och 20 (MP).

Motionerna

I detta avsnitt behandlas förslag om ursprungsbefolkningar, minoriteter m.m. som inte hänförs till religiös eller annan övertygelse. Sådana förslag har istället behandlats i det tidigare avsnittet om religions- och övertygelsefrihet.

I kommittémotion 2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) kräver Sverigedemokraterna att regeringen ska visa tydligt stöd för utsatta minoriteter (yrkande 8) och verka för en oberoende internationell granskning av Kinas övergrepp mot minoriteter (yrkande 10).

I partimotion 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) önskar Vänsterpartiet att riksdagen gör ett tillkännagivande om att regeringen både som enskilt land och som medlem i EU och FN bör verka för att Ryssland respekterar rättigheterna för landets urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter (yrkande 12).

I kommittémotion 2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) argumenterar Miljöpartiet för att Sverige fortsättningsvis bör föra en aktiv urfolkspolitik inom det internationella området som tar ansvar för urfolks rättigheter till självbestämmande, mark och land, däribland bevarandet av traditionell kunskap och biologisk mångfald (yrkande 13).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att trots att den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering har varit i kraft sedan 1969, kvarstår etnisk diskriminering som ett vittomfattande problem i många länder världen över. Inget land kan göra anspråk på att vara befriat från rasism och etnisk diskriminering. Utskottet vill betona sin uppfattning att Sverige bör vara en global röst mot antidiskriminering.

År 2007 antog FN:s generalförsamling en deklaration om urfolks rättigheter (urfolksdeklarationen). Urfolksdeklarationen antogs genom omröstning av generalförsamlingen i form av en resolution och utgör en politisk viljeytring. Som sådan är den därmed inte bindande för FN:s medlemsstater, men den är vägledande. I vissa delar kan den dock anses ge uttryck för en allt vanligare politisk och folkrättslig syn på urfolksfrågor.

I UD:s ovannämnda rapport om MR-situationen i Kina konstateras att rörelsefriheten för personer som tillhör vissa minoritetsgrupper är begränsad för resor både inom och utanför Kina. Oproportionerligt hårda straff för brott

mot nationell säkerhet fortsätter att vara vanligare i Xinjiang och Tibet än i övriga Kina. Allvarliga och systematiska kränkningar av personer som tillhör minoriteters mänskliga rättigheter är särskilt förekommande i samma regioner. Av rapporten framgår att situationen för minoriteters rättigheter i den nordvästliga regionen Xinjiang är allvarlig och har försämrats. Den allvarliga situationen för minoriteter bekräftas av EU:s rapport om de mänskliga rättigheterna i världen 2021.

Utskottet ser allvarligt på situationen för etniska och religiösa minoriteter i hela Kina och betonar vikten av att Kina respekterar minoriteters rättigheter, i synnerhet i Xinjiang och Tibet. Utskottet välkomnar att EU, enligt de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023, kommer att upprepa sin allvarliga oro över människorättssituationen i Kina och hänvisa till rekommendationerna i högkommissariens oberoende rapport om människorättssituationen i Xinjiang.

När det gäller situationen för urfolk och minoriteter i Ryssland noterar utskottet att det av UD:s ovannämnda rapport om MR-situationen i Ryssland framgår att ett 40-tal etniska grupper skyddas enligt lag som urfolk i Ryssland men att tillämpningen inte sällan begränsas av regeringsbeslut som rör utvinning av naturresurser i norra Ryssland. Det råder begränsad tillgång till sociala tjänster, utbildning och vård. Tvister med myndigheter om nyttjanderätt av mark och fiske är vanligt förekommande. Paraplyorganisationen för de ryska urfolken (RAIPON) har knutits närmare statsmakten och några organisationer som främjar urfolkens rättigheter har stämplats som utländska agenter. Hatbrott mot etniska minoriteter förekommer. Attacker med rasistiska förtecken har enligt rapporten minskat tack vare myndigheternas arbete med att identifiera våldsbejakande extremister.

Som utskottet tidigare konstaterade i detta betänkande är en prioritering i strategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland 2020–2024 att verksamheten ska bidra till förbättrade förutsättningar för det ryska civilsamhället och andra förändringsaktörer att arbeta för ett inkluderande samhälle, bidra till utveckling av demokrati på sikt, verka konfliktförebyggande och att utkräva ansvar. I strategin framhålls även betydelsen av ökad kunskap hos civilsamhället och allmänheten om demokratins och rättsstatens principer och strategiskt stöd till relevanta förändringsaktörer för att förbättra deras möjligheter att verka för förändring. Som nämnts ovan gäller strategin fortsättningsvis. Utrikesdepartementet förbereder emellertid en revidering av strategin för att den ska avspegla den nya situationen. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har inneburit att regeringen begränsat samarbetet genom att inte tillåta något samarbete med ryska myndigheter och andra offentliga institutioner inom ramen för strategin.

I mars 2022 tillkännagav riksdagen för regeringen det som utskottet anfört om att regeringen bör arbeta fram ett nytt förhållningssätt gentemot Ryssland mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och brott mot den europeiska säkerhetsordningen (bet. 2021/22:UU11, rskr. 2021/22:187). I regeringens

skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 anförs att frågan om ett nytt svenskt förhållningssätt till Ryssland bereds inom Regeringskansliet och kommer att vara föremål för behandling inom ramen för Försvarsberedningen. Punkten är således inte slutbehandlad.

Utskottet vill understryka att Ryssland även fortsättningsvis har ett ansvar för att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs, så även för urfolk och minoriteter. Utskottet välkomnar att EU, enligt de ovannämnda rådsslutsatserna från februari 2023, kommer att fortsätta att övervaka och fördöma det systematiska interna förtrycket av bl.a. personer som tillhör nationella minoriteter i Ryska federationen och Belarus. I rådsslutsatserna anförs även att EU kommer att uppmana dessa länders myndigheter att respektera de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Vidare ser utskottet positivt på att det i samma rådsslutsatser framhålls att EU kommer att fortsätta att uppmana alla stater att respektera, skydda och förverkliga de mänskliga rättigheterna för personer som tillhör minoriteter i enlighet med FN:s förklaring om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter. Det anförs att EU kommer att främja deras rätt att effektivt delta i det kulturella, religiösa, sociala, ekonomiska och offentliga livet. EU kommer att motsätta sig alla former av uppmaning till våld eller hat, liksom hatpropaganda, både online och offline, samtidigt som rätten till åsikts- och yttrandefrihet bevaras fullt ut. EU kommer vidare att fortsätta att ta upp frågor som rör personer som tillhör minoriteter vars företrädare saknar eller har begränsat tillträde att själva yttra sig, bl.a. i människorättsrådet och andra relevanta forum.

Avslutningsvis kan utskottet även konstatera att frågor om urfolks mänskliga rättigheter ofta har en nära koppling till land och natur. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation har principer för ansvarsfulla jordbruksinvesteringar tillsammans med FN:s livsmedelsprogram och Internationella fonden för jordbruksutveckling. Principerna, som är frivilliga, syftar bl.a. till att säkerställa småskaliga brukares rättigheter i samband med markinvesteringar. Utskottet vill framhålla att investeringar alltid bör göras på ett sätt som inte skadar lokalbefolkningars rättigheter eller möjligheter att trygga sitt uppehälle, vilket inkluderar respekten för människors nyttjanderätt till den mark de brukar för sin försörjning. Det yttersta ansvaret för att så sker vilar på regeringen i det land där investeringen görs.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2022/23:612 yrkande 12, 2022/23:1752 yrkandena 8 och 10 samt 2022/23:2261 yrkande 13.

Reservationer

1. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 11 och

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 12 och avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 32 och 34,

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 5, 7, 14 och 21–23,

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7, 15 och 58,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2, 3 och 7,

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5, 10 och 11 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Vi ser med oro på utvecklingen för kristna och andra minoriteter i Syrien och Irak. Av respekt för såväl de enskilda människornas liv som de uråldriga och skyddsvärda kulturerna, är vi angelägna om att framtiden för dem snarast möjligt säkras. Vi önskar därför att regeringen i ett internationellt sammanhang bör intensifiera sina insatser och verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade som en följd av konflikterna i Syrien och Irak.

Vidare kan vi konstatera att under tusentals år har olika minoriteter i Irak – däribland kristna – bebott Nineveslätten i det forntida assyriska riket. De senaste åren har antalet boende i området minskat drastiskt till följd av det försämrade säkerhetsläget i Irak och Kurdistan. När terrororganisationen Islamiska staten tog kontroll över området förvärrades situationen ytterligare. Många av invånarna i området har länge önskat mer självstyre, eftersom historien tydligt visat hur det kan gå när de inte varit självbestämmande. Resultatet blev att den irakiska regeringen skapade en självstyrande assyrisk provins på Nineveslätten den 21 januari 2014. Terrororganisationen Islamiska staten har fördrivits från området, men terrorgruppen lyckades förstöra mycket. Det är därför vår uppfattning att regeringen bör stötta minoriteterna som bor på Nineveslätten att bevara sin identitet.

2. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 5, 7, 14 och 21–23 samt

avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 32 och 34,

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7, 15 och 58,

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 11,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2, 3 och 7,

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5 och 10–12 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Under Vladimir Putins tid vid makten har Ryssland blivit allt mer odemokratiskt. Den auktoritära utvecklingen har kulminerat i Rysslands orättfärdiga anfallskrig mot Ukraina. Ryssland har därmed visat sig som ett reellt säkerhetspolitiskt hot för sin omgivning. Regimen är även ett hot mot de invånare som motsätter sig styret eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska hbtqi-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörelser och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetshot.

Vidare kan jag konstatera att avgörande brister i demokratin och rättsstatens principer utgör grundläggande hinder för en fungerande opposition och kampen för ett rättvisare och jämlikare Ryssland där mänskliga rättigheter respekteras. Det är därför min uppfattning att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för demokrati och rättsstatens principer i Ryssland. Den svenska regeringen bör i varje form av kontakt med sin ryska motsvarighet ta upp landets demokratiska brister, folkrättsbrott och kränkningar av mänskliga rättigheter. Jag anser även att regeringen i högre grad bör inkludera värnandet av fackliga rättigheter och arbetstagares rättigheter i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland. Likaså bör Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN verka för att stärka förenings- och mötesfriheten samt civilsamhällets förutsättningar i Ryssland.

Under åren efter Sovjetunionens fall fanns ett hopp om ett annat Ryssland men i dag ser vi ett reaktionärt, konservativt och patriarkalt styre som förtrycker oppositionella och människorättsförvarare. Oppositionen och människorättsförvarare tystas. Regeringen bör verka för att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN ska verka för att handlingsfriheten för rysk opposition och fria medier värnas såväl inom landet som i exil. Jag anser därtill att Sverige både som enskilt land och som medlem i EU och FN konsekvent ska försvara människorättsförvarares rättigheter att söka och få finansiering enligt internationella konventioner.

När det gäller Syrien kan jag konstatera att protesterna mot den syriska regimen som inleddes i januari 2011 var breda, folkliga och fredliga. Protesterna bemöttes dock med våld och grova övergrepp från regimens sida. Efter att väpnade strider mellan regimen och beväpnade grupper inom oppositionen bröt ut i slutet av 2011 har övergrepp begåtts av flera av de stridande parterna. USA, Ryssland, Iran, Saudiarabien och Turkiet har alla bidragit till att förvärra konflikten genom stöd till sina respektive allierade i Syrien. Huvudansvaret för det upptrappade våldet vilar dock på regimen genom dess förtryck och brutala svar på oppositionens inledande demonstrationer. Jag vill här framhålla min uppfattning att Sverige ska verka för att de krigsförbrytelser som har begåtts under kriget i Syrien utreds av Internationella brottmålsdomstolen (ICC), eller en annan lämplig rättskipningsprocess, oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen.

3. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7, 15 och 58 samt avslår motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 32 och 34,

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 5, 7, 14 och 21–23,

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 11,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2, 3 och 7,

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5 och 10–12 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

I Ryssland finns i dag inte förutsättningar för att demokratiska, d.v.s. fria och rättvisa, val ska kunna genomföras. Genom författningsändringar har Putin möjliggjort att återväljas ytterligare mandatperioder. Samtidigt tystas all opposition allt mer brutalt och öppet, inom och utom landets egna gränser. Jag anser det därför vara av vikt att Sverige stödjer ryska pro-demokratiska aktörer, såväl personer som partier. Om möjligt ska stödet ske i Ryssland men Sverige ska även stötta i exil. Det måste finnas demokrater om Ryssland ska kunna utvecklas till en demokrati.

Jag kan även konstatera att det blivit uppenbart att rättssystemet i Hongkong inte längre är fristående från kommunistpartiet. Under 2020 drev kommunistpartiet igenom en s.k. nationell säkerhetslag för Hongkong, vilken tydligt visar regimens rädsla för människors frihet. Kina har ensidigt upplöst principen ett land, två system. Istället för två system syns nu bara ett, kommunistpartiets. Jag noterar hur demokratikämpar och studenter i Hongkong därför fängslats och demokratirörelsen brutalt tystats. Parlamentariker och demokratiska oppositionsledare har gripits och förts till fängelse efter att, enligt kommunistpartiet, ha protesterat och anordnat olagliga sammankomster. Rättsväsendet kan inte längre anses vara vare sig fritt eller rättssäkert. Jag anser därför att Sverige måste visa demokratikämparna fortsatt stöd.

Jag vill i sammanhanget även framhålla att FN:s deklaration om de universella mänskliga rättigheterna antogs för drygt 70 år sedan. Ändå är åtnjutandet av de universella fri- och rättigheterna ingen självklarhet runt om i världen i dag. Jag ser nu en oroande tillbakagång i demokratiska länder där rättsstatens principer och mänskliga rättigheter tidigare har varit en självklarhet. Det är därför min uppfattning att Sverige i FN ska driva att FN under kommande år behöver intensifiera dialogen kring och följa upp arbetet med upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter såsom definierat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. När hela rättighetsagendan undermineras och konventioner ifrågasätts behöver diskussionen om upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna också vitaliseras inom FN. Jag anser således att Sverige kommande år bör initiera en diskussion om vikten av att de mänskliga rättigheterna upprätthålls i enlighet med hur de är definierade i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Arbetet behöver genomsyra all verksamhet och alla länder, inklusive de länder som är representerade i FN:s kommitté för mänskliga rättigheter.

4. Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, punkt 1 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 32 och 34 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 23 och avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1, 5, 7, 14 och 21–23,

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7, 15 och 58,

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 11,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 2, 3 och 7 samt

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 5 och 10–12.

Ställningstagande

Sverige ska även i fortsättningen vara en global röst för demokrati och mänskliga rättigheter. Med fokus på jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter ökar den ekonomiska utvecklingen och demokratin stärks. Ett ökat fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har lett till bättre mödravård, bättre sexualundervisning och säkrare aborter. Både humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd behövs. Sverige ska fortsätta att spela en viktig roll på den internationella arenan och bidra till att stärka demokratier globalt.

Det är därtill min uppfattning att FN:s arbete med demokrati och mänskliga rättigheter bör stärkas. Jag vill se ett starkt internationellt samarbete med FN som central aktör för fred och mänskliga rättigheter. De rika resursstarka ländernas dominans i FN-systemet måste brytas och de ekonomiskt svaga länderna måste ges en starkare röst. Vidare anser jag bl.a. att det bör finnas ett demokratikrav för medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Jag anser därtill att möjligheten till ett världsmedborgarinitiativ i FN:s regi, som skullemöjliggöra för människor att lägga fram förslag kring globala nyckelfrågor, bör ses över. Det är min uppfattning att FN bör prioritera det freds- och konfliktförebyggande arbetet och inkludera fler kvinnor i fredsförhandlingar och försoningsarbete. Sverige bör även fortsätta att ge bistånd till FN:s arbete med rättsstatsuppbyggnad och att stärka demokratiska institutioner.

Jag kan även konstatera att det ofta rapporteras om företag som bryter mot de mänskliga rättigheterna, som inte tar miljöhänsyn eller hänsyn till arbetstagarnas rättigheter. För att sätta stopp för företag som agerar fel eller

som missköter sig behövs det ett bindande globalt regelverk. Det är min uppfattning att Sverige ska gå i bräschen för ett globalt bindande regelverk för företags ansvar, både vad gäller miljö och mänskliga och fackliga rättigheter.

5. Yttrandefrihet i Ryssland, punkt 2 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 6, 8 och 9.

Ställningstagande

I Ryssland har press- och yttrandefriheten inskränkts kraftigt de senaste 15 åren. Vi konstaterar att massmedier med stor räckvidd i dag är hårt kontrollerade av regimen. Kritiska röster censureras från det offentliga samtalet och oberoende journalister som försöker förmedla en objektiv bild riskerar repressalier. Vi noterar även att sedan de stora demonstrationerna mot Putin under 2011 och 2012 har den ryska regimen stiftat flera nya lagar som inskränker invånarnas frihet på nätet. Vi menar att situationen i Ryssland är allvarlig och att den kräver ett tydligt agerande från Sveriges sida. Fria medier är en förutsättning för ett demokratiskt samtal där både den politiska och den ekonomiska makten granskas på sakliga grunder. Det är därför vår uppfattning att regeringen tydligare bör prioritera värnandet av press- och yttrandefrihet i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland. Vi menar även att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, ska verka för att stärka friheten på internet i Ryssland.

När det gäller rättegångar mot forskare och aktivister kan vi därtill konstatera att regimen användning av falska anklagelser och propaganda, riktat mot enskilda forskare och aktivister som betraktas som ett hot mot regimen, behöver synliggöras och motarbetas. Vi anser därför även att regeringen bör ge svenska ambassaden i Moskva i uppdrag att bevaka politiskt motiverade rättsprocesser och närvara vid rättegångar mot forskare och aktivister, t.ex. Jurij Dmitrijev.

6. Yttrandefrihet och politiska fångar i Turkiet, punkt 3 (S, V, C, MP)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Tomas Eneroth (S), Håkan Svenneling (V), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:162 av Lawen Redar m.fl. (S).

Ställningstagande

Selahattin Demirtaş är en av partiledarna för det prokurdiska politiska partiet HDP i Turkiet. Den 4 november 2016 frihetsberövades partiledarna Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ tillsammans med nio andra parlamentsledamöter i vad som betecknas som en ”pre-trial detention. Den 11 januari 2017 framställde åklagaren misstanke om brott på flera punkter. Det avsåg misstanke om att bilda och leda en väpnad organisation, spridning av terroristpropaganda, uppmuntran till brottslig gärning, deltagande i olagliga möten och demonstrationer. Åklagaren yrkade på 143 års fängelse. Vi kan dock konstatera att den verkliga orsaken till frihetsberövandet var HDP:s ständiga kritik gentemot den turkiska regimen och i synnerhet president Recep Tayyip Erdoğans auktoritära styre.

Det har nu gått sex år sedan HDP:s partiledare fängslades. Detta trots att Europadomstolen tre gånger fastslagit att Demirtaş rättigheter kränkts. Vi konstaterar att flertalet HDP-parlamentsledamöter och borgmästare är frihetsberövade och tusentals andra sitter också inspärrade för sina åsikters skull. Turkiet avser att fortsättningsvis hålla Demirtaş frihetsberövad. Vi vill därför framhålla vår uppfattning att Sverige bör agera för frigivning av Selahattin Demirtaş och andra politiska fångar i Turkiet.

7. Yttrandefrihet och politiska fångar i Ryssland, punkt 4 (S, C, MP)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Tomas Eneroth (S), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkande 8.

Ställningstagande

Vi konstaterar att Putin genom författningsändringar har möjliggjort att återväljas ytterligare mandatperioder samtidigt som all opposition tystas allt mer brutalt och öppet, inom och utom landets egna gränser. I Ryssland saknas i dag förutsättningar för demokratiska, d.v.s. att rättvisa och fria val ska kunna genomföras. Vidare noterar vi att Ryssland ligger bakom mord och försök till mord på nuvarande och tidigare ryska medborgare som motsätter sig nuvarande styre, också utanför sitt lands gränser. Vi vill framhålla vår uppfattning att straffrihet inte får råda. Vi anser att detta måste få ett slut. Vi anser därför att Sverige ska driva att Aleksej Navalnyj och Vladimir Kara-Murza omedelbart ska släppas i likhet med andra politiska fångar.

8. Stöd och skydd för MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister, punkt 5 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Mänskliga rättigheter är universella, likvärdiga och odelbara. Jag noterar dock en utveckling där polariseringen ökar och demokratiska processer undergrävs. Skyddet för civilsamhället måste stärkas. Jag konstaterar också att det i dag i princip saknas lagliga vägar för att ta sig till Europa och söka asyl. Jag vill därför framhålla min uppfattning att MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister bör stödjas och skyddas. Detta kräver bl.a. att starka institutioner kommer på plats och att stärkta mekanismer för skydd finns.

9. Evakuering av journalister och andra s.k. röstbärare, punkt 6 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

Demokratin i världen är satt under stark press. En stor del av världens människor lever i dag i länder där demokratin är på tillbakagång. Journalister, politiker och människor som försvarar miljön och mänskliga rättigheter trakasseras, förföljs och mördas. Jag vill i sammanhanget betona att det fria ordet och journalistiken är avgörande för att demokratin ska utvecklas. Det är därför viktigt att det finns vägar för oppositionella, krigsvägrare och andra att trots sanktioner kunna ta sig till säkerhet och söka skydd. Det är således min uppfattning att ett system bör möjliggöras för att i akuta situationer bidra till snabb evakuering av journalister och andra röstbärare.

10. Religions- och övertygelsefrihet, punkt 7 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motionerna
2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,
2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkandena 1–10, 12 och
13.

Ställningstagande

De omfattande vittnesmålen om koncentrationsläger och de fruktansvärda övergreppen i den kinesiska Xinjiangprovinsen är i dag välkända, trots

förnekelse från det kinesiska kommunistpartiet och försök att censurera verkligheten. De fruktansvärda fasor som drabbat olika minoriteter i Kina har inte minst blottats genom den s.k. Uyghur Tribunal som bevakat behandlingen av folkgruppen uigurer i Xinjiang. Vi kan sorgligt nog konstatera att det inte bara är uigurer som drabbas av förtrycket. Vi noterar även omfattande övergrepp mot såväl falungonganhängare som kristna och andra minoriteter. Mot bakgrund av detta anser vi att regeringen tydligt bör fördöma de stats sanktionerade massövergreppen mot uigurer, falungonganhängare och kristna.

11. Religions- och övertygelsefrihet, punkt 7 (C, MP)

av Kerstin Lundgren (C) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11,

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkandena 1–10, 12 och 13 samt

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Kina håller nära en miljon personer ur den muslimska minoritetsgruppen uigurer tillfångatagna i interneringsläger för att hjärntvättas och bli lydiga gentemot Kommunistpartiet och Peking. Detta innebär att Kina med tvång försöker förtrycka och utrota uigureernas egen identitet. Vi fördömer övergreppen och tvångsinterneringarna mot uigurer, vilket regeringen också tydligt behöver göra. Vi anser således att Sverige tydligt ska fördöma de övergrepp och tvångsinterneringar på uigurer som begås av den kinesiska regimen samt införa sanktioner mot ansvariga för övergreppen.

Vidare konstaterar vi att Kinas vetorätt i säkerhetsrådet och att ICC saknar jurisdiktion i Kina gör att möjligheten till en fungerande rättsprocess nu saknas. Det är därför även vår uppfattning att Sverige ska driva på och tillsammans i EU och i Europaparlamentet kräva en oberoende internationell granskning som prövar Kinas övergrepp mot uigurer och andra minoriteter utifrån gällande folkrätt, FN-rapporten om människorättsbrott mot uigurer och andra erkända internationella organisationers rapporter. Den granskningsrapport som FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter

presenterade samtidigt som hon avslutade sitt mandat ger ett underlag för fortsatt agerande från EU och FN. Att få till stånd en juridisk prövning måste alltid vara första prioritet och en väg som aldrig ska stängas.

12. Religions- och övertygelsefrihet, punkt 7 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 11 och
avslår motionerna
2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,
2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkandena 1–10, 12 och
13 samt
2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 9.

Ställningstagande

Trots att Ryssland garanterar religionsfrihet i konstitutionen finns omfattande inskränkningar av den. Religiösa minoriteter trakasseras, förbjuds och beskrivs som extremister samtidigt som lagen om samvetsfrihet och frihet för religiösa föreningar från 1997 ger den rysk-ortodoxa kyrkan en särskild roll. De senaste åren har den rysk-ortodoxa kyrkan fått en allt starkare ställning i landet genom ett nära förhållande till statsmakten. Flera lagändringar har begränsat religions- och trosfriheten. Två exempel på detta är extremismlagstiftningen och terroristlagstiftningen.

Jag menar att religions- och trosfriheten, som centrala delar av de mänskliga rättigheterna, måste värnas i fria samhällen. Det är därför min uppfattning att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, ska verka för att stärka religions- och trosfriheten i Ryssland.

13. Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, punkt 8 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 4–6,

2022/23:1766 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och 7–10 samt

2022/23:1879 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Jämställdhet mellan kvinnor och män finns inskrivet i den ryska konstitutionen. Jag kan dock konstatera att diskrimineringen av kvinnor är utbredd och stereotypa könsroller är djupt rotade. Enligt människorättsorganisationen Center Anna dör uppskattningsvis 7 000–9 000 kvinnor varje år till följd av våld i en nära relation. Till följd av bristande kunskap om och förståelse för kvinnors rättigheter samt avsaknaden av ett effektivt system för att hantera kränkningar råder utbredd straffrihet för brott mot kvinnor. Därtill är kvinnor exempelvis förbjudna att verka inom 100 yrken, eftersom dessa anses alltför farliga eller skadliga och att de befaras skada kvinnornas reproduktiva hälsa.

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Sverige är känt som förespråkare för kvinnors rättigheter. Jag menar att vår röst behöver bli ännu starkare i dessa tider när reaktionära och patriarkala krafter är på frammarsch. Det är därför min uppfattning att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, ska verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland.

14. Kvinnors och flickors rättigheter, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, punkt 8 (C)

av Kerstin Lundgren (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1879 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 4–6 och

2022/23:1766 av Rasmus Giertz m.fl. (SD) yrkandena 1–4 och 7–10.

Ställningstagande

Jämställdhet är såväl ett mål i sig som en förutsättning för att utrota fattigdom och förtryck. Antiliberala och traditionella värderingar cementerar i många samhällen patriarkala strukturer där kvinnor och flickor ges ett lägre värde än män och pojkar. Det är jag starkt emot. Kvinnors och flickors rättigheter gäller på livets alla områden. Jag vill framhålla min uppfattning att kvinnors och flickors lika rätt till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, frihet från våld och rätt till fred och säkerhet är fundamentalt viktigt.

15. Den iranska regimen och dess våld mot de fredliga protesterna , punkt 10 (S, V, C, MP)

av Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Tomas Eneroth (S), Håkan Svenneling (V), Kerstin Lundgren (C), Jacob Risberg (MP) och Azra Muranovic (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1965 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi har i det föregående förespråkat att riksdagen bör tillkänna för regeringen att Sverige ska verka för att skapa enighet inom EU för att lista Islamiska revolutionsgardet (IRGC) som terroristorganisation under sanktionsregimen för terrorism. Vi ser emellertid även ett behov av ytterligare åtgärder mot regimen i Iran. Vi kan i sammanhanget konstatera att människor i Iran har hållits i ett diktatoriskt och islamistiskt järngrepp i 43 år. På sociala medier sprids bilder och videotagningar på de kilometerlånga folkprotesterna, elever som i skolan kastar av sig slöjan, kvinnor som återtar torgen och offentliga platser – men likväl sprids bilder på militärens övervåld, beskjutningar, fängslanden, torterade och döda kroppar.

Protesterna i Iran har bäring på europeisk och svensk säkerhet. Sverige, EU och världssamfundet måste skyndsamt vidta kraftfulla åtgärder. Vi anser att den svenska regeringen därför måste öka påtryckningarna gentemot den iranska regimen och fördöma våldet mot de fredliga protesterna.

16. Hbtqi-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter, punkt 11 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:53 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 4 och 5 samt 2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Rätten att uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor är en fråga om grundläggande mänskliga rättigheter oavsett var i världen man bor. Ingen stat kan med hänvisning till historia, kultur, religion osv. hävda att dessa rättigheter inte omfattar alla dess medborgare. Utvecklingen i världen är dock komplex. Den globala attitydundersökningen World Value Survey konstaterar att acceptansen för hbtqi-personer har ökat, från 5procent på 1980-talet till runt 20 procent i dag. Gemensamt för viktiga framsteg världen över är att de görs tack vare modiga hbtqi-personer som organiserar sig och kräver sina rättigheter. Samtidigt kan jag tyvärr konstatera hur hbtqi-personer förföljs, diskrimineras och mördas på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika i stora delar av världen.

FN är en central arena i arbetet för att stärka respekten för hbtqi-personers mänskliga rättigheter. Sverige bör använda FN som ett forum för att lyfta upp och driva fram hbtqi-frågor på dagordningen och för att skapa allianser med likasinnade länder. Jag anser att Sverige ska agera för att den oberoende experten på hbtqi-frågor i FN:s råd för mänskliga rättigheter ska få goda organisatoriska och finansiella förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag. Likaså menar jag att Sverige bör uppmana FN:s medlemsstater att inkludera arbetet med hbtqi-frågor i sitt arbete med Agenda 2030 och i sina tillhörande rapporter. Därtill bör Sverige inkludera hbtqi-frågorna i sitt genomförande av Agenda 2030 och i sina framstegsrapporter samt verka för att lyfta upp hbtqi-frågorna i alla relevanta forum inom FN-systemet. Det är även min uppfattning att Sverige bör fortsätta stödja och underlätta närvaron för hbtqi-aktivister i FN:s olika forum och processer.

Vidare vill jag i sammanhanget notera att rättigheterna för hbtqi-personer har varit på tillbakagång i Ryssland under en längre tid. Det viktigaste och mest uppmärksammade exemplet är den lag som förbjuder ”propaganda för icketraditionella sexuella umgängen” som president Vladimir Putin undertecknade 2013. Jag anser därför att Sverige, både som enskilt land och

som medlem i EU och FN, ska verka för att stärka respekten för hbtqi-personers rättigheter i Ryssland. Det finns även exempel på när myndigheterna i den ryska delrepubliken Tjetjenien godtyckligt gripit över 100 män på grund av misstankar om att de var homosexuella. Jag anser således även att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, ska kräva ett omedelbart stopp på de tjetjenska myndigheternas övergrepp mot hbtqi-personer och verka för att hbtqi-personers rättigheter respekteras fullt ut.

17. Situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor, icke-binära, trans- och intersexpersoner samt hbtqi-organisationers handlingsfrihet, punkt 12 (V, MP)

av Håkan Svenneling (V) och Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:53 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 20 och 22.

Ställningstagande

Vi konstaterar att förtryck på grund av kön, sexualitet, könsidentitet och könsuttryck ofta hänger samman och samverkar. Bland världens kvinnor är ofta homo- och bisexuella kvinnor samt transpersoner bland de mest utsatta för diskriminering och våld. Därför bör Sverige inom utrikespolitiken uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner.

Vidare vill vi betona att det under de senaste åren har blivit tydligt att ett EU-medlemskap inte är en garant för att hbtqi-personer ska undgå diskriminering. I stället är diskriminering av hbtqi-personer fortfarande utbredd i flera av EU:s medlemsländer. Vi vill därför framhålla att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, ska verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen.

18. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m., punkt 13 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12,

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 8 och

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi har i det föregående konstaterat att de omfattande vittnesmålen om koncentrationsläger och de fruktansvärda övergreppen i den kinesiska Xinjiangprovinsen i dag är välkända, trots förnekelse från det kinesiska kommunistpartiet och försök att censurera verkligheten. Övergrepp har skett mot olika minoriteter. Människor har, enbart baserat på vilken folkgrupp de råkat födas in i, systematiskt samlats för att slussas till fruktade koncentrationsläger. Mot bakgrund av detta anser vi att regeringen bör verka för en oberoende internationell granskning av Kinas övergrepp mot minoriteter.

19. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m., punkt 13 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10 samt

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

Omkring en femtedel av befolkningen i Ryssland tillhör olika nationella och etniska minoriteter. Enligt lag skyddas totalt 40 etniska grupper om sammanlagt 244 000 personer som urfolk. Skyddet för urfolk begränsas dock ofta av regeringsbeslut som rör utvinning av naturresurser i norra Ryssland. Myndigheter tvistar ofta med urfolksgrupperna om nyttjanderätt av mark och fiske. De ryska urfolkens paraplyorganisation RAIPON knöts 2013 närmare

statsmakten. RAIPON har bl.a. fått internationell kritik för att ha uttalat sitt stöd för kriget mot Ukraina. Andra viktiga organisationer som främjar urfolkens rättigheter har stämplats som ”utländska agenter”. Under 2017 dödades sex personer och ett sextio-tal skadades i attacker med rasistiska förtecken, enligt statistik från Sovacentret.

Jag anser att rättigheter för urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter i Ryssland behöver stärkas. Regeringen bör därför både som enskilt land och som medlem i EU och FN verka för att Ryssland respekterar rättigheterna för landets urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter.

20. Ursprungsbefolkning, minoriteter m.m., punkt 13 (MP)

av Jacob Risberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13 och avslår motionerna

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 8 och 10.

Ställningstagande

Ursprungsfolk runtom i världen lever fortfarande under svåra förhållanden på grund av staters ovilja att erkänna och stödja deras mänskliga rättigheter. De diskrimineras och fördrivs från sina marker på grund av väpnade konflikter eller ekonomiska intressen. Sverige har fått internationell kritik för att inte ha ratificerat ILO:s konvention nr 169 om urfolks rättigheter. Därtill har FN:s råd för mänskliga rättigheter kommit med ett stort antal rekommendationer som Sverige ännu inte har hörsammat. Jag menar att rätten till den egna kulturella identiteten är grundläggande i länder med olika befolkningsgrupper och att skydda nationella minoriteter och urfolks rättigheter samt att främja deras deltagande och användande av kunskap i klimatkampen är grundläggande för en hållbar utveckling. Det är därför min uppfattning att Sverige fortsättningsvis bör föra en aktiv urfolkspolitik inom det internationella området och ta ansvar för urfolks rättigheter till självbestämmande, mark och land, däribland bevarandet av traditionell kunskap och biologisk mångfald.

Särskilt yttrande

Mänskliga rättigheter (SD)

Aron Emilsson (SD) och Rasmus Giertz (SD) anför:

Med hänvisning till det pågående samarbetet mellan Sverigedemokraterna och regeringspartierna och att intentionen i vår politik delvis vunnit gehör i utskottets ställningstaganden, väljer vi att endast följa upp ett fåtal yrkanden från den allmänna motionstiden i det här betänkandet genom reservationer.

Utskottet uppmärksammar under rubriken Religions- och övertygelsefrihet särskilt de kristna minoriteternas situation internationellt. Vi kan i flera länder, t.ex. i relation till konflikten i Irak, särskilt notera behovet av stöd och land- och regionanpassade insatser.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:53 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska agera för att den oberoende experten på hbtqi-frågor i FN:s råd för mänskliga rättigheter ska få goda organisatoriska och finansiella förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör uppmana FN:s medlemsstater att inkludera arbetet med hbtqi-frågor i sitt arbete med Agenda 2030 och i sina tillhörande rapporter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att lyfta upp hbtqi-frågorna i alla relevanta forum inom FN-systemet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta stödja och underlätta närvaron för hbtqi-aktivister i FN:s olika forum och processer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom utrikespolitiken bör uppmärksamma situationen för homo- och bisexuella flickor, kvinnor och icke-binära samt trans- och intersexpersoner och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att värna hbtqi-organisationers handlingsfrihet runt om i världen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:162 av Lawen Redar m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frigivning av Selahattin Demirtas och andra politiska fångar i Turkiet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:163 av Mathias Tegnér och Serkan Köse (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att uppmärksamma situationen för de mänskliga rättigheterna i Latinamerika och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en mänskligare och fri aborträtt och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges demokratiska röst i världen och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka FN:s arbete med demokrati och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:186 av Nima Gholam Ali Pour (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder som syftar till att främja demokrati och mänskliga rättigheter i Iran och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:612 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för demokrati och rättsstatens principer i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för kvinnors rättigheter i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka respekten för hbtqi-personers rättigheter i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska kräva ett omedelbart stopp på de tjetjenska myndigheternas övergrepp mot hbtqi-personer och verka för att hbtqi-personers rättigheter respekteras fullt ut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i högre grad bör inkludera värnandet av fackliga rättigheter och arbetstagares rättigheter i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge svenska ambassaden i Moskva i uppdrag att bevaka politiskt motiverade rättsprocesser och närvara vid rättegångar mot forskare och aktivister som t.ex. Jurij Dmitrijev och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka förenings- och mötesfriheten samt civilsamhällets förutsättningar i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör prioritera värnandet av press- och yttrandefrihet i resultatstrategin för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka friheten på internet i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att stärka religions- och trosfriheten i Ryssland och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör verka för att Ryssland respekterar rättigheterna för landets urfolk och nationella, etniska och språkliga minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de krigsförbrytelser som har begåtts under kriget i Syrien utreds av Internationella brottmålsdomstolen (ICC), eller en annan lämplig rättskipningsprocess, oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att handlingsfriheten för rysk opposition och fria medier värnas inom landet såväl som i exil och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen i varje form av kontakt med sin ryska motsvarighet ska ta upp landets demokratiska brister, folkrättsbrott och kränkningar av mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN konsekvent ska försvara människorättsförsvarens rättigheter att söka och få finansiering enligt internationella konventioner och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:849 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av stöd till ryska prodemokratiska aktörer och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva att Navalnyj och Kara-Murza och andra politiska fångar omedelbart ska släppas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt ska fördöma de övergrepp och tvångsinterneringar på uigurer som begås av den kinesiska regimen samt införa sanktioner mot ansvariga för övergreppen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på och tillsammans i EU och i Europaparlamentet kräva en oberoende internationell granskning som prövar Kinas övergrepp mot uigurer och andra minoriteter utifrån gällande folkrätt, FN-rapporten om människorättsbrott mot uigurer och andra erkända internationella organisationers rapporter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt stöd till demokrati rörelsen i Hongkong och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att EU terroriststämplar det iranska revolutionära gardet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i FN ska driva att FN under kommande år behöver intensifiera dialogen kring och följa upp arbetet med upprätthållandet av mänskliga fri- och rättigheter såsom definierat i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1188 av Anna Wallentheim m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst för och försvara hbtq-plus-rättigheter i samtliga FN-organ och andra mellanstatliga internationella organ och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att FN upprättar en internationell konvention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hbtq-plus-personers rättigheter i världen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1312 av Mathias Tegnér (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta rätten till fri abort i svensk utrikes- och biståndspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1366 av Mikael Oscarsson och Magnus Oscarsson (båda KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att definiera BDS-rörelsen som antisemitisk och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1381 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska agera för att hädelselagar och dödsstraff på grund av konvertering, annan religionsförhöljelse och förtryck motverkas via samarbete inom EU och FN, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1392 av Ingemar Kihlström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige genom sitt arbete inom FN samt i internationella kontakter mer aktivt ska arbeta för att motverka förföljelsen av kristna minoriteter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1495 av Yusuf Aydin (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka genom FN och EU för återuppbyggandet av kristna områden i Irak och Syrien samt andra etnoreligiösa minoriteters områden i dessa länder och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1745 av Alexander Christiansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör visa sitt tydliga stöd för kristna kopter i Egypten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att FN och EU ställer tydliga krav på Egyptens regering att garantera kristnas säkerhet och rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa de uppmaningar till våldsanvändning gentemot kristna som förekommer runt om i Nordkorea och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för kristna i Pakistan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för FN och EU verka för fortsatt skarp kritik mot Nordkoreas hårda hädelselagar samt våldet mot kristna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för utsatta kristna i Nigeria och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för FN och EU verka för att de kristnas säkerhet i Nordkorea garanteras och våldsamheterna upphör och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att uppmärksamma situationen för kristna och andra religionsutövare i Nordkorea och därmed bidra till att sätta religionsfrihet i landet på det internationella samfundets agenda och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt bör visa sitt stöd för utsatta kristna i Indonesien och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för FN och EU verka för att grundläggande mänskliga fri- och rättigheter garanteras för kristna och andra minoriteter i Indonesien och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i ett internationellt sammanhang bör intensifiera sina insatser och verka för att uppmärksamma de humanitära och kulturella värden som håller på att gå förlorade som en följd av konflikterna i Syrien och Irak och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att visa sitt tydliga stöd för de kristna minoriteterna i Irak och Syrien och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att arbeta för en säker zon för kristna minoriteter i Irak och Syrien och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1752 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler stater lever upp till FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara tyngden i begreppet mänskliga fri- och rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i arbetet för jämställdhet i högre grad verka för och lyfta upp sambandet mellan att skapa grundläggande förutsättningar för kvinnor och deras möjlighet till utveckling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i arbetet för jämställdhet ge högre prioritet åt satsningar för att bekämpa könsrelaterat och hedersrelaterat våld samt människohandel och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i arbetet för flickors rättigheter i högre grad bör stödja insatser för att minska antalet flickaborter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i högre grad uppmärksamma och verka för barns rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att visa tydligt stöd för utsatta minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördöma de stats sanktionerade massövergreppen mot uigurer, falungonganhängare och kristna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en oberoende internationell granskning av Kinas övergrepp mot minoriteter och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1766 av Rasmus Giertz m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta initiativ till att främja kvinnors och flickors rättigheter globalt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta avstånd från totalitära staters kvinnoförtryck och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om islamistiska diktaturers kvinnoförtryck och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda tillgängliga diplomatiska verktyg för att främja kvinnors rättigheter i Iran och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med tillgängliga diplomatiska medel uppmärksamma och verka för kvinnors och flickors rätt till utbildning och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med tillgängliga diplomatiska medel motverka och uppmärksamma den problematiska situationen med flickaborter och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med tillgängliga diplomatiska medel motverka och uppmärksamma könsstympning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med tillgängliga diplomatiska medel motverka och uppmärksamma tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bistå fredliga iranska demonstranter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beteckna Islamiska revolutionsgardet i sin helhet som en terroristorganisation och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att EU betecknar Islamiska revolutionsgardet i sin helhet som en terroristorganisation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det tillsätts en oberoende utredning för att utreda men även dokumentera de många brott mot mänskliga rättigheter och tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling som den islamistiska regimen i Iran har gjort sig skyldig till, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt verka för att ansvariga för den iranska regimen brott mot mänskligheten ställs inför rätta vid lämpliga internationella eller nationella domstolar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja bevarandet av identiteten för Nineveslättens invånare och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1879 av Kerstin Lundgren m.fl. (C):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jämställdhet både är ett mål i sig och en förutsättning för att utrota fattigdom och förtryck, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnors och flickors samt hbtqi-personers lika rätt till politiskt inflytande och beslutsfattande, ekonomisk egenmakt, sexuell och reproduktiv hälsa

och rättigheter, frihet från våld och rätt till fred och säkerhet är fundamentalt viktigt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1965 av Lawen Redar m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka påtryckningarna gentemot den iranska regimen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördöma iranska regimen våld mot de fredliga protesterna och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2040 av Azadeh Rojhan m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att terroriststämpla revolutionsgardet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att en internationell solidaritetskonferens anordnas där alla länder som vill ta ställning för demokrati och frihet i Iran ska kunna visa sitt stöd och konkretisera stödet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2050 av Mikael Oscarsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en FN-resolution om staters skyldighet att skydda religiösa minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör villkora handelsavtal och biståndsprojekt samt verka för skarpa internationella sanktioner gentemot de stater som tillåter förföljelse av kristna och andra minoriteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2068 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att EU och FN prioriterar religiösa minoriteters överlevnad i Mellanöstern, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2069 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att den svenska regeringen och EU ska ta ställning mot landstöld från Iraks etniska och religiösa minoriteter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att den svenska regeringen och EU ska arbeta för att Iraks etniska och

religiösa minoriteter ska kunna återvända till sina hemområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att Sverige ska ta ställning till självstyre i Sinjar och på Nineveslätten och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2247 av Alireza Akhondi och Martin Ådahl (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmana regeringen att terrorklassa det iranska revolutionsgardet (IRGC) precis som Tyskland och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2261 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsättningsvis bör föra en aktiv urfolkspolitik inom det internationella området och ta ansvar för urfolks rättigheter till självbestämmande, mark och land, däribland bevarandet av traditionell kunskap och biologisk mångfald, och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja och skydda MR-försvare, aktivister, kulturarbetare och journalister samt klimat- och kvinnorrättsaktivister och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ett system för att i akuta situationer bidra till snabb evakuering av journalister och andra röstbärare och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gå före i frågan om ett globalt bindande regelverk för företags ansvar gällande miljö och mänskliga rättigheter och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
14. Motioner som bereds förenklat		
2022/23:163	Mathias Tegnér och Serkan Köse (båda S)	1 och 2
2022/23:186	Nima Gholam Ali Pour (SD)	
2022/23:1188	Anna Wallentheim m.fl. (S)	1, 2 och 4
2022/23:1312	Mathias Tegnér (S)	3
2022/23:1366	Mikael Oscarsson och Magnus Oscarsson7 (båda KD)	
2022/23:1381	Magnus Jacobsson (KD)	
2022/23:1392	Ingemar Kihlström (KD)	
2022/23:1495	Yusuf Aydin (KD)	
2022/23:2040	Azadeh Rojhan m.fl. (S)	3 och 4
2022/23:2050	Mikael Oscarsson (KD)	1 och 2
2022/23:2068	Robert Hannah (L)	
2022/23:2069	Robert Hannah (L)	1, 2 och 4
2022/23:2247	Alireza Akhondi och Martin Ådahl (båda C)	1